

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

АНАЛІЗ У ГАЛУЗЯХ ВИРОБНИЦТВА І ПОСЛУГ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
071 "Облік і оподаткування"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020**

УДК 33.021(07.034)

A64

Укладачі: О. Ю. Мішин
С. В. Мішина

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 1 від 23.08.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Аналіз у галузях виробництва і послуг [Електронний ресурс] :
A64 методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 071 "Облік і оподаткування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Ю. Мішин, С. В. Мішина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 81 с.

Подано тематику практичних занять. Наведено практичні завдання за кожною темою навчальної дисципліни та методичні рекомендації щодо їхнього виконання. Запропоновано практичні завдання для контролю здобутих знань та набутих навичок.

Рекомендовано для студентів спеціальності 071 "Облік і оподаткування" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 33.021(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2020

Вступ

У широкому розумінні економічний аналіз – це мистецтво інтерпретації, оцінювання та узагальнення результатів господарської діяльності підприємств. Такі терміни, як ліквідність, платоспроможність, фондоємність, обсяг роздрібного товарообігу, сезонність, ритмічність, урожайність, дохідність акцій, широко використовуються у практиці суб'єктів господарювання. Кожен інвестор, менеджер, бухгалтер чи аналітик повинен мати чітке уявлення про економічний аналіз, його особливості на підприємствах певної галузі виробництва чи послуг для того, щоб ефективно працювати та знаходити резерви підвищення ефективності їхньої діяльності, спілкуватися в діловому світі.

Нові підходи, напрями, методики економічного аналізу й розширення їхнього практичного застосування викликають необхідність у підготовці висококваліфікованих спеціалістів-аналітиків, у тому числі й для підприємств роздрібною торгівлі, сільськогосподарських підприємств, банків, підприємств-емітентів цінних паперів та бюджетних установ.

Необхідною навчальною базою дисципліни є засвоєння знань із попередніх навчальних дисциплін: "Економіка підприємства", "Маркетинг", "Менеджмент", "Фінанси", "Аналіз господарської діяльності", "Фінансовий облік", "Бухгалтерський облік".

Метою цієї навчальної дисципліни є вивчення студентами теоретичних основ і набуття практичних навичок аналізу діяльності торгових, бюджетних, банківських установ, підприємств-емітентів цінних паперів, сільгоспвиробників.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є процес аналізу діяльності торгових, сільськогосподарських підприємств, бюджетних організацій та банківських установ, які функціонують як цілісні адаптивні системи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи та методики аналізу діяльності підприємств різних галузей народного господарства.

У результаті вивчення цієї навчальної дисципліни, в тому числі й виконання практичних завдань, у студентів мають бути сформовані компетентності, тобто здатності фахівця на належному рівні виконувати професійні завдання, а саме:

здатність здійснювати аналіз трудових ресурсів, основних засобів, фінансування діяльності підприємств і установ різних галузей виробництва та послуг;

здатність здійснювати оцінювання ефективності функціонування підприємств, установ, організацій та пошук напрямів його підвищення;

здатність визначати напрями розвитку аналітичних досліджень як підґрунтя для ухвалення господарських та фінансових рішень;

здатність визначати стратегічні напрями розвитку аналітичної роботи на підприємствах та в установах;

здатність аналізувати діяльність торгових підприємств;

здатність організувати та здійснювати аналітичну роботу в банківських установах;

здатність організувати аналітичну роботу та здійснювати аналіз цінних паперів суб'єктів господарювання;

здатність організувати аналітичну роботу в бюджетних установах;

здатність до організації аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виконання практичних завдань із цієї навчальної дисципліни дає можливість набуття досвіду організації економічного аналізу діяльності бюджетних, банківських установ, підприємств-емітентів цінних паперів, сільськогосподарських, торгових підприємств.

Користування методичними рекомендаціями до виконання практичних завдань сприяє набуттю студентами навичок складання програм аналізу, здійснення аналітичного оброблення інформації, розрахунку показників-характеристик діяльності підприємств і установ різних галузей виробництва і послуг, складання висновків і рекомендацій за результатами аналізу.

Отримання навичок виконання практичних завдань є запорукою успішного працевлаштування та виконання трудових функцій після закінчення навчального закладу; досягнення студентами вміння читати звітність підприємств і складає ефективну основу для розвитку аналітичних здібностей.

Використання методичних рекомендацій до виконання практичних завдань сприяє підвищенню ефективності практичної підготовки студентів.

Змістовий модуль 1. Аналіз діяльності торгових підприємств та банків

Тема 1. Аналіз діяльності торгових підприємств

Семінарське заняття 1

Мета: засвоєння теоретичних основ та розгляд методичного забезпечення аналізу діяльності торгових підприємств.

1.1. Предмет, об'єкти, методи і прийоми аналізу діяльності торгових підприємств.

1.2. Особливості аналізу діяльності торгових підприємств.

1.3. Інформаційне забезпечення аналізу діяльності торгових підприємств.

1.4. Аналіз споживчого попиту.

1.5. Поняття про обсяг і структуру роздрібного товарообігу.

Тематика доповідей:

1. Оцінювання комерційних ризиків підприємств роздрібною торгівлі.

2. Порівняльна характеристика критеріїв Гурвіца і Севіджа.

3. Факторний аналіз оптового товарообігу.

Методичні рекомендації щодо підготовки до заняття

Підготовку до семінарського заняття слід здійснювати шляхом опрацювання літературних джерел [4; 8; 17; 19; 23; 38; 40].

Практичне заняття 1

Мета: набуття навичок аналізу товарообігу.

1.6. Аналіз обсягу роздрібного товарообігу.

Завдання 1.6.1. Визначте вплив зміни факторів на обсяг роздрібного товарообігу методом ланцюгових підстановок та інтегральним методом (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Вихідні дані для факторного аналізу роздрібного товарообігу

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Навантаження на 1м ² торгової площі, тис. грн	50	60	?
Площа торгового залу, м ²	12	10	?
Обсяг роздрібного товарообігу, тис. грн	?	?	?

Завдання 1.6.2. Визначте вплив зміни середньорічної вартості основних засобів та вплив зміни фондівіддачі на обсяг роздрібного товарообігу методом ланцюгових підстановок та інтегральним методом (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Вихідні дані для аналізу впливу ефективності використання основних засобів на обсяг роздрібного товарообігу

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Середньорічна вартість основних засобів, грн	325 000	320 000	?
Фондовіддача	3,1	3,3	?
Обсяг роздрібного товарообігу, грн	?	?	?

Завдання 1.6.3. Визначте інтегральним методом і методом ланцюгових підстановок вплив зміни чисельності та вплив зміни середнього обороту на одного працівника на обсяг товарообігу (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Вихідні дані для факторного аналізу впливу трудових показників на обсяг роздрібного товарообігу

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Середньорічна чисельність працівників (Ч), осіб	50	49	?
Середньорічний оборот на одного працівника (О), тис. грн	225	235	?
Обсяг роздрібного товарообігу за рік (N), тис. грн	?	?	?

Завдання 1.6.4. Визначте вплив на обсяг товарообігу таких факторів: середньорічної чисельності персоналу; кількості відпрацьованих днів одним торговим працівником за рік; середньої тривалості робочого дня, середньорічного, середньоденного та середньогодинного виторгів на одного торгового працівника. Для аналізу скористайтеся прийомом абсолютних різниць. Вихідні дані наведено в табл. 1.4. За результатами аналізу зробіть висновки, зазначивши резерви збільшення обсягу товарообігу.

Таблиця 1.4

**Вихідні дані для аналізу впливу трудових показників
на загальний обсяг товарообігу**

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення (Δ)
Обсяг товарообігу, тис. грн	4 550	4 540	?
Середньооблікова чисельність торгового персоналу, осіб	25	20	?
Кількість відпрацьованих днів одним торговим працівником за рік	205	200	?
Середня тривалість робочого дня, год	8	8	?
Середньорічний виторг на одного торгового працівника, тис. грн / особу	?	?	?
Середньоденний виторг на одного торгового працівника, тис. грн / особу	?	?	?
Середньогодинний виторг на одного торгового працівника, тис. грн / особу	?	?	?

Завдання 1.6.5. Визначте вплив на обсяг товарообігу показників ефективності використання матеріально-технічної бази, а саме площі торгового залу та середньогодинного виторгу одного торгового працівника з 1 кв. м торгової площі. Для факторного аналізу скористайтеся прийомом відносних різниць. Вихідні дані наведено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

**Вихідні дані для аналізу впливу показників ефективності
використання матеріально-технічної бази на обсяг товарообігу**

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення (Δ)
Річний обсяг товарообігу, тис. грн	18 500	21 700	?
Площа торгового залу, кв. м	30	25	?
Кількість відпрацьованих днів одним торговим працівником за рік	205	200	?
Середня тривалість робочого дня, год	8	8	?
Середньогодинний виторг усього торгового персоналу з 1 кв. м торгової площі, тис. грн	?	?	?

1.7. Аналіз структури товарообігу.

Завдання 1.7.1. Здійсніть аналіз структури товарообігу за видами товарів. Зробіть висновки про зміни в структурі товарообігу та динаміці реалізації окремих груп товарів. Вихідні дані наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Аналіз структури товарообігу за видами товарів

Назви товарів	Товарообіг минулого року		Товарообіг звітного року		Абсолютне відхилення		Темпи зростання, %
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі	у структурі, %	
Обсяг товарообігу	3 550	?	4 540	?	?	?	?
1. Непродовольчі товари	1 100	?	1 560	?	?	?	?
1.1. Парфумерні засоби	290	?	520	?	?	?	?
1.2. Косметичні вироби	300	?	550	?	?	?	?
1.3. Товари побутової хімії	510	?	490	?	?	?	?
2. Продовольчі товари	2 450	?	2 980	?	?	?	?
2.1. Хлібобулочні та макаронні вироби	250	?	350	?	?	?	?
2.2. Овочі та фрукти	260	?	290	?	?	?	?
2.3. М'ясні та ковбасні вироби	690	?	850	?	?	?	?
2.4. Молочна продукція	350	?	320	?	?	?	?
2.5. Соки, води	250	?	370	?	?	?	?
2.6. Спиртні напої	650	?	800	?	?	?	?

Практичне завдання для самодіагностики

Здійсніть аналіз структури товарообігу за формами обслуговування (табл. 1.7). Зробіть висновки про динаміку товарообігу та можливі напрями й резерви його зростання.

Аналіз структури товарообігу формами обслуговування споживачів

Назви товарів	Товарообіг минулого року		Товарообіг звітного року		Абсолютне відхилення		Темпи зростання, %
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі	у структурі, %	
Обсяг товарообігу	3 550	?	4 540	?	?	?	?
1. Непродовольчі товари, реалізовані через	1 100	?	1 560	?	?	?	?
традиційне обслуговування	850	?	930	?	?	?	?
самообслуговування	250	?	630	?	?	?	?
2. Продовольчі товари, реалізовані через	2 450	?	2 980	?	?	?	?
традиційне обслуговування	890	?	1 030	?	?	?	?
самообслуговування	1 560	?	1 950	?	?	?	?

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 1.6.1, 1.6.2. На обсяг роздрібного товарообігу впливають фактори, пов'язані з використанням основних засобів, тобто він визначається як добуток навантаження на 1м² товарної площі та площі торгового залу.

Обсяг роздрібного товарообігу можна також подати як добуток середньорічної вартості основних засобів та фондівіддачі.

Завдання 1.6.3. Обсяг товарообігу за рік (N) визначається як добуток середньорічної чисельності працівників (Ч) та середньорічного обороту на одного працівника (О). Визначимо інтегральним методом вплив на обсяг роздрібного товарообігу:

зміни середньорічної чисельності працівників ($\Delta N_{\text{ч}}$) визначаються за формулою (1.1):

$$\Delta N_{\text{ч}} = \Delta \text{Ч} \times O_{\text{пл}} + \frac{\Delta \text{Ч} \times \Delta O}{2}; \quad (1.1)$$

зміни середньорічного обороту на одного працівника (ΔN_O) визначаються за формулою (1.2):

$$\Delta N_O = C_{пл} \times \Delta O + \frac{\Delta C \times \Delta O}{2}. \quad (1.2)$$

де ΔC , ΔO – абсолютні відхилення факторів C і O , відповідно;

$C_{пл}$, $O_{пл}$ – планові значення показників C і O .

Завдання 1.6.4. Річний товарообіг може бути поданий факторною моделлю:

$$TO = C \times PV, \quad (1.3)$$

де C – середньорічна чисельність торгового персоналу;

PV – середньорічний виторг на одного торгового працівника.

Визначення впливу факторів на річний обсяг товарообігу здійснюється з використанням прийому абсолютних різниць.

Так, наприклад:

вплив середньорічної чисельності на річний обсяг товарообігу визначається:

$$\Delta TO_C = \Delta C \times PV_{пл}; \quad (1.4)$$

вплив середньорічного виторгу на одного торгового працівника на річний обсяг товарообігу:

$$\Delta TO_{PV} = \Delta PV \times C_{ф}, \quad (1.5)$$

де ΔC , ΔPV – абсолютні відхилення факторів C і PV , відповідно;

$PV_{пл}$, $C_{ф}$ – планове значення показника PV та фактичне значення показника C .

Середньорічний виторг на одного торгового працівника визначається як відношення річного обсягу товарообігу до середньорічної чисельності торгового персоналу. Середньоденний виторг на одного торгового працівника – як відношення річного обсягу товарообігу до добутку середньорічної чисельності торгового персоналу та середньої кількості днів, відпрацьованих одним торговим працівником за рік.

Середньогодинний виторг на одного торгового працівника – як відношення річного обсягу товарообігу до добутку середньорічної чисельності

торгового персоналу, середньої кількості днів, відпрацьованих одним торговим працівником за рік, та тривалості робочого дня.

Завдання 1.6.5. Вплив ефективності використання матеріально-технічної бази на обсяг товарообігу аналізують із використанням такої факторної моделі:

$$TO = П \times Д \times Т \times В, \quad (1.6)$$

де П – площа торгового залу;

Д – середня кількість днів, відпрацьованих одним працівником за рік;

Т – тривалість робочого дня;

В – середньогодинний виторг усього торгового персоналу з 1 кв. м торгової площі.

Використання для аналізу прийому абсолютних різниць передбачає визначення:

1) відносних відхилень за факторами, що характеризують матеріально-технічне забезпечення торгової діяльності:

$$\Delta П\% = \frac{П_{ф} - П_{пл}}{П_{пл}} \times 100, \quad (1.7)$$

$$\Delta В\% = \frac{В_{ф} - В_{пл}}{В_{пл}} \times 100; \quad (1.8)$$

2) впливу на обсяг товарообігу факторів:
площі торгового залу:

$$\Delta TO_{п} = \frac{TO_{пл} \times \Delta П\%}{100}; \quad (1.9)$$

середньогодинного виторгу всього торгового потенціалу в розрахунку на 1 кв. м торгової площі:

$$\Delta TO_{в} = \frac{(TO_{пл} + \Delta TO_{п} + \Delta TO_{д} + \Delta TO_{т}) \times \Delta В\%}{100}, \quad (1.10)$$

де $TO_{пл}$ – планова сума товарообігу;

$\Delta TO_{д}$, $\Delta TO_{т}$ – вплив на обсяг товарообігу факторів Д і Т, що визначається як сума планового товарообігу та впливу на обсяг товарообігу вже проаналізованих факторів, поділена на 100.

Завдання 1.7.1. Практичне завдання для самодіагностики.

Аналіз структури товарообігу має здійснюватися за видами товарів та формами обслуговування шляхом визначення питомої ваги кожної групи товарів у загальній їхній вартості у звітному і минулому періодах, а також визначення абсолютного відхилення в структурі товарообігу.

Практичне заняття 2

Мета заняття: формування навичок оперативного аналізу товарообігу.

1.8. Аналіз динаміки товарообігу.

Завдання 1.8.1. Визначте суму роздрібною реалізації за минулий і звітний роки, порівняйте результати. Для розрахунків використовуйте вихідні дані, наведені в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Вихідні дані для аналізу роздрібною реалізації, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Запас товарів на початок звітного періоду	15 250	13 720	?
Надходження товарів	23 050	25 030	?
Інше вибуття товарів	9 800	7 200	?
Запас товарів на кінець звітного періоду	12 100	10 150	?
Сума роздрібною реалізації	?	?	?

Завдання 1.8.2. Здійсніть оцінювання динаміки товарообігу в довгостроковому періоді, визначивши його базисні, ланцюгові та середньорічні темпи зростання. Вихідні дані наведено в табл. 1.9. За результатами аналізу зробіть висновки.

Аналіз динаміки загального обсягу товарообігу

Показники	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Обсяг товарообігу, тис. грн	2 780	2 560	3 230	3 550	4 540
Базові темпи зростання, %	–	?	?	?	?
Ланцюгові темпи зростання, %	–	?	?	?	?

Завдання 1.8.3. Здійснить оцінювання динаміки товарообігу і впливу на її зміну витрат обігу та рівня витрат обігу.

Вихідні дані:

витрати обігу в минулому періоді склали 2 500 тис. грн, а у звітному – 2 780 тис. грн;

рівень витрат обігу в минулому році склав 0,12 (12 %), а у звітному – 0,14 (14 %).

Завдання 1.8.4. Визначте загальну суму витрат торгового підприємства у звітному і минулому місяцях. Зробіть висновки про динаміку витрат торгового підприємства. Вихідні дані наведено в табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Вихідні дані для аналізу динаміки місячної суми витрат торгового підприємства

Показники	Минулий місяць	Звітний місяць	Абсолютне відхилення	Темпи зростання, %
Кількість використаного спецодягу, компл.	20	25	?	?
Ціна комплекту спецодягу, грн	500	570	?	?
Середньомісячна чисельність торгового персоналу, осіб	53	55	?	?
Обсяг перевезень, т-км	3 500	3 300	?	?
Середньомісячна заробітна плата одного торгового працівника, грн	12 850	15 100	?	?
Тариф за один тонно-кілометр, грн	50	70	?	?
Витрати на оренду приміщення, грн	50 000	55 000	?	?

Завдання 1.8.5. Визначте та проаналізуйте динаміку місячної суми витрат на організацію управління торговою діяльністю. Вихідні дані наведено в табл. 1.11.

Таблиця 1.11

Вихідні дані для аналізу динаміки місячної суми витрат на організацію управління торговою діяльністю підприємства

Показники	Минулий місяць, тис. грн	Звітний місяць, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Темпи зростання, %
Витрати на утримання управлінського персоналу	555	458	?	?
Витрати на господарські потреби	12	17	?	?
Витрати на відрядження	105	85	?	?
Знос нематеріальних активів	115	98	?	?
Витрати на поштовий та телефонний зв'язок	15	12	?	?
Витрати на здійснення лізингових операцій	58	59	?	?

1.9. Аналіз швидкості товарообігу.

Завдання 1.9.1

Визначте швидкість роздрібного товарообігу та час оборотності товарів за жовтень, IV квартал та рік. Проаналізуйте тенденції зміни показників. Зробіть висновки про зіставність отриманих результатів. Вихідні дані, необхідні для розрахунків, наведено в табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Вихідні дані для аналізу швидкості товарообігу

Показники	Жовтень	IV квартал	Рік
Середній запас товарів, тис. грн	300	1 000	7 250
Сума реалізації товарів, тис. грн	8 300	22 100	150 000
Число днів у звітному періоді	?	?	?
Швидкість товарообігу, обороти	?	?	?
Час оборотності товарів, дні	?	?	?

Завдання 1.9.2. Здійснить факторний аналіз товарообігу, визначивши вплив на нього факторів, пов'язаних з оборотністю та зберіганням товарних запасів, а саме середнього за період товарного запасу, коефіцієнта оборотності товарних запасів, середнього товарного запасу на 1 куб. м складських площ, обсягу складських приміщень та середньоденного товарного запасу. Для аналізу використати будь-який із прийомів елімінування. Вихідні дані наведено в табл. 1.13.

Таблиця 1.13

Вихідні дані для аналізу оборотності товарних запасів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Обсяг товарообігу, тис. грн	1 125,5	1 260,5	?	?
Середньорічний товарний запас, тис. грн	173,15	175,07	?	?
Коефіцієнт оборотності товарних запасів	6,5	7,2	?	?
Середній товарний запас на 1 куб. м складських площ	1,44	1,59	?	?
Обсяг складських приміщень, куб. м	120	110	?	?
Середньоденний товарний запас, тис. грн	0,47438	0,47964	?	?

Завдання 1.9.3. Визначте та порівняйте плановий і фактичний час оборотності товарних запасів за групами товарів. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 1.14.

Таблиця 1.14

Аналіз часу оборотності товарних запасів

Асортиментний ряд	Обсяг товарообігу, тис. грн		Середній товарний запас, тис. грн		Час оборотності товарних запасів, дні	
	план	факт	план	факт	план	факт
Непродовольчі товари	1 550	1 560	230	250	?	?
Продовольчі товари	3 000	2 980	150	140	?	?
Загалом	4 550	4 540	380	390	?	?

Завдання 1.9.4. Зробіть висновок про зміну показників оборотності на торговому підприємстві та шляхи їхнього прискорення. Для цього слід проаналізувати за два роки показники оборотності активів, дебіторської заборгованості та товарних запасів за даними табл. 1.15. Чиста виручка від реалізації товарів (обсяг товарообігу) підприємства в минулому році склала 23 560 тис. грн, а у звітному – 25 480 тис. грн.

Таблиця 1.15

Вихідні дані для аналізу показників оборотності, тис. грн

Показники	Минулий рік		Звітний рік	
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
Підсумок активу балансу	35 450	41 650	41 650	48 730
Дебіторська заборгованість	3 140	3 420	3 420	3 105
Товарні запаси	1 130	1 145	1 145	1 185

1.10. Аналіз ритмічності товарообігу.

Завдання 1.10.1

Визначте коефіцієнт ритмічності діяльності торгового підприємства за тиждень. Отриманий результат проаналізуйте. Вихідні дані наведено в табл. 1.16.

Таблиця 1.16

Вихідні дані для аналізу ритмічності товарообігу, тис. грн

Дні	Плановий товарообіг за і-й день	Фактичний товарообіг за і-й день	Фактичний товарообіг, не вище плану за і-й день	% виконання плану реалізації
1	15	14	?	?
2	16	12	?	?
3	17	19	?	?
4	20	19	?	?
5	19	21	?	?
6	15	17	?	?
7	11	18	?	?
Усього	?	?	?	?

Завдання 1.10.2. Визначте коефіцієнти ритмічності й аритмічності товарообігу і резерви збільшення товарообігу. Вихідні дані наведено в табл. 1.17.

Таблиця 1.17

Вихідні дані для аналізу показників ритмічності товарообігу

Показники	Планові значення	Фактичні значення
Обсяг товарообігу, тис. грн	54 500	55 200
Фактичний товарообіг, не вище плану, тис. грн	–	53 200
Коефіцієнт ритмічності	–	?
Коефіцієнт аритмічності	–	?

Практичні завдання для самодіагностики: завдання 1.8.3, 1.8.4, 1.9.3, 1.10.2

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 1.8.1. Сума роздрібної реалізації визначається як сума запасу товарів на початок звітної періоду та товарів, що надійшли за мінусом іншого вибуття товарів і запасу товарів на кінець звітної періоду.

Завдання 1.8.2. Ланцюгові темпи зростання визначають як відношення обсягу товарообігу звітної періоду до попереднього, а базові – як відношення обсягу товарообігу звітної періоду до базового. Визначення середньорічного темпу зростання обсягу товарообігу здійснюється за формулою середньої геометричної.

Завдання 1.8.3. Модель залежності витрат обігу від їхнього рівня та обсягу товарообігу підприємства має вигляд:

$$BO = TO \times PBO, \quad (1.11)$$

звідси
$$TO = \frac{BO}{PBO}, \quad (1.12)$$

де BO – витрати обігу;

TO – обсяг товарообігу;

PBO – рівень витрат обігу.

Завдання 1.8.4. У цьому завданні місячна сума витрат торгового підприємства визначається як сума матеріальних витрат, витрат на оплату праці, транспортних витрат та витрат на оренду приміщень:

матеріальні витрати торгового підприємства:

$$MBO = \sum K_i \times C_i, \quad (1.13)$$

де MBO – матеріальні витрати обігу;

K_i – кількість використаного i -го виду матеріалів, спецодягу чи послуг;

C_i – ціна i -го виду матеріалів, спецодягу, послуг;

витрати на оплату праці торгового персоналу:

$$BO_{оп} = ЧТ \times ЗП, \quad (1.14)$$

де ЧТ – середня за період чисельність торгового персоналу;

ЗП – середня за період заробітна плата одного торгового працівника;

транспортні витрати:

$$TBO = ОП \times ТТК, \quad (1.15)$$

де ОП – обсяг перевезень, у тонно-кілометрах;

ТТК – тариф за один тонно-кілометр;

витрати на оренду:

$$ОВО = П \times ВА, \quad (1.16)$$

де П – площа орендованих приміщень;

ВА – середня вартість оренди 1 кв. м приміщень.

Завдання 1.8.5. Витрати на організацію управління торговою діяльністю становлять суму складових, наведених у графі 1 табл. 1.11.

Завдання 1.9.1. Швидкість товарообігу визначається як відношення суми реалізації до середнього запасу товарів. Час оборотності товарів – це обернений першому показник, який визначається як відношення добутку середнього запасу товарів і числа днів у звітному періоді до суми реалізації товарів.

Завдання 1.9.2. Для аналізу впливу на обсяг товарообігу факторів, що пов'язані з оборотністю товарних запасів, слід використовувати такі моделі:

$$TO = TЗ \times K_{OB}, \quad (1.17)$$

$$TO = TЗ_{KM} \times СП \times K_{OB}, \quad (1.18)$$

$$TO = \frac{TЗ \times ТП}{ПО} = \frac{ТП \times TЗ \times TO}{ТП \times TЗ} = ТП \times OTЗ \times K_{OB}, \quad (1.19)$$

де $TЗ$ – середній за період товарний запас;

K_{OB} – коефіцієнт оборотності товарних запасів;

$TЗ_{KM}$ – середній товарний запас на 1 куб. м складських площ;

$СП$ – обсяг складських приміщень;

$ТП$ – тривалість звітного періоду;

$ПО$ – період оборотності товарних запасів;

$OTЗ$ – середньоденний товарний запас.

Завдання 1.9.3. Час оборотності товарних запасів визначається як відношення добутку середнього товарного запасу і тривалості звітного періоду до обсягу товарообігу.

Завдання 1.9.4. Коефіцієнт оборотності активів визначається як відношення обсягу товарообігу до середньої за період суми активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – як відношення обсягу товарообігу до середньої за період суми дебіторської заборгованості. Коефіцієнти закріплення є показниками, оберненими коефіцієнтам оборотності.

Завдання 1.10.1. Коефіцієнт ритмічності визначається як відношення суми фактичного товарообігу (не вище плану) до суми планового товарообігу за певний період часу. Для визначення фактичного товарообігу, не вище плану, слід порівняти планові та фактичні значення товарообігу і у виконання плану зарахувати найменше значення.

Завдання 1.10.2. Коефіцієнт ритмічності (див. завдання 1.10.1). Коефіцієнт аритмічності товарообігу визначається як різниця одиниці та коефіцієнта ритмічності.

Тема 2. Аналіз діяльності банків

Семінарське заняття 2

Мета: засвоєння теоретичних основ, інформаційного та методичного забезпечення аналізу діяльності банківських установ.

2.1. Інформаційне та методичне забезпечення діяльності банків.

2.2. Поняття про банківські нормативи.

2.3. Класифікація видів аналізу діяльності банків.

2.4. Етапи та показники експрес-аналізу діяльності банків.

2.5. Поняття про банківські активи і пасиви, їхні види та методику оцінювання.

2.6. Методичне забезпечення аналізу розрахункових, валютних операцій та операцій із цінними паперами банків.

2.7. Аналіз кредитного портфеля банку.

Тематика доповідей:

1. Нормативно-правова база функціонування банківських установ.

2. Оцінювання якості кредитного портфеля.

3. Сутність коефіцієнтного аналізу діяльності банківських установ.

4. Оцінювання якості портфеля цінних паперів.

5. Оцінювання клієнтської бази банку.

6. Експертне оцінювання банківських ризиків.

Методичні рекомендації щодо підготовки до заняття

Підготовку до семінарського заняття слід здійснювати шляхом опрацювання літературних джерел [4; 7; 15 – 18; 20; 22; 24, 26 – 28].

Практичне заняття 3

Мета: формування навичок аналізу кредитної діяльності банківських установ.

2.8. Аналіз кредитних та розрахункових операцій банків.

Завдання 2.8.1. Здійсніть аналіз структури кредитного портфеля банківської установи на основі даних, наведених у табл. 2.1. За результатами аналізу зробіть висновки.

Аналіз структури кредитного портфеля банку

Види кредитів за схемою надання	Базовий рік		Звітний рік		Абсолютне відхилення	
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	в сумі, тис. грн	в структурі, %
Кредитні лінії	12 169,5	?	15 459,0	?	?	?
Револьверні кредити	17 100,0	?	13 234,5	?	?	?
Контокорентні кредити	25 458,3	?	19 234,5	?	?	?
Овердрафт	11 406,0	?	18 978,0	?	?	?
Усього	?	100	?	100	?	?

Завдання 2.8.2. Здійсніть аналіз структури кредитного портфеля за галузями економіки. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 2.2.

Аналіз структури кредитного портфеля банку за галузями економіки

Назва галузі	Звітний рік	Питома вага, %	Попередній рік	Питома вага, %
Транспорт та зв'язок	1 188,44	?	646,95	?
Сільське господарство	51,67	?	57,1	?
Лісове господарство	–	?	–	?
Торгівля та громадське харчування	1 012,24	?	598,42	?
Фінанси, кредит, страхування, пенсійне забезпечення	57,88	?	15,35	?
Будівництво	34,73	?	13,83	?
Промисловість та виробництво	401,51	?	3,04	?
Загальна комерційна діяльність із забезпечення функціонування ринку	22,31	?	0,41	?
Матеріально-технічне забезпечення та збут	10,16	?	12,03	?
Інші	44,61	?	35,53	?
Усього	2 823,55	?	1 382,66	?

Завдання 2.8.3. Здійсніть аналіз структури банківських резервів (табл. 2.3). За результатами аналізу зробіть висновки.

Таблиця 2.3

Аналіз структури резервів банку

Види резервів	Звітний рік, тис. грн	Питома вага, %	Попередній рік, тис. грн	Питома вага, %
Резерв під кредитні операції	310,59	?	152,09	?
Резерв під дебіторську заборгованість	16,16	?	11,70	?
Резерв під цінні папери	44,81	?	28,70	?
Усього резервів	371,56	?	192,49	?

Завдання 2.8.4. Визначте та проаналізуйте динаміку показників погашення кредитів. Зробіть детальні висновки. Вихідні дані наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Вихідні дані для аналізу погашення кредитів, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума кредитного портфеля	12 000,0	15 000,5
Позики із простроченою сплатою відсотків і основного боргу	1 000,1	1 200,5
Збитки за позиками, отримані за період	500,2	300,9
Середній залишок позикової заборгованості за кредитами	9 870,1	11 300,5
Сума виданих кредитів за період	2 120,9	3 700,0
Сума погашених кредитів за період	3 450,6	5 640,9

Завдання 2.8.5. Здійсніть коефіцієнтний аналіз валютних розрахунків банку. Визначені за минулий і звітний період показники порівняйте, зробіть висновки про їхню динаміку та ефективність роботи валютного відділу банку. Вихідні дані для розрахунків наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Вихідні дані для аналізу валютних розрахунків банку, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Доходи від валютних операцій	2 200,0	150,5
Середні валютні активи	5 000,1	620,5
Середня сума активів	13 450,5	14 300,5
Загальна сума доходів банку	7 120,9	7 700,0
Чисельність персоналу валютного відділу	9,0	13,0
Витрати на здійснення валютних операцій	150,1	170,5

Завдання 2.8.6. Визначте та проаналізуйте динаміку показників видачі кредитів. Зробіть детальні висновки про значення та динаміку цих показників. Вихідні дані наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Вихідні дані для аналізу видачі кредитів, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума кредитного портфеля	12 000,0	15 000,5
Сума забезпечення кредитів	9 850,0	7 890,6
Сума резерву на покриття збитків за позиками	3 560,1	7 420,5
Власний капітал банку	19 000,1	18 000,9

Завдання 2.8.7. Здійсніть коефіцієнтний аналіз якості розрахунково-касового обслуговування клієнтів банку. Вихідні дані наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Вихідні дані для аналізу розрахунково-касового обслуговування,
тис. грн**

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Дебіторська заборгованість банку за розрахунками з клієнтами	1 200,0	1 500,5
Кредиторська заборгованість банку за розрахунками з клієнтами	1 000,1	1 200,5
Оборот за надходженням коштів	3 450,5	4 300,5
Оборот за видатками (платежами)	2 120,9	3 700,0
Середні залишки на поточних рахунках клієнтів	4 450,6	5 650,5

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 2.8.2, 2.8.3, 2.8.5.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 2.8.1. Аналіз структури кредитного портфеля здійснюється шляхом визначення питомої ваги кожного з видів кредитів, а саме: кредитних ліній, револьверних кредитів, контокорентних кредитів і овердрафтів у загальній сумі кредитного портфеля.

Абсолютне відхилення в сумі та структурі кредитного портфеля слід визначати за видами кредитів як різницю між звітними і базовими значеннями суми і питомої ваги.

Завдання 2.8.2, 2.8.3. Аналіз структури кредитного портфеля здійснюється шляхом визначення питомої ваги кожного з видів кредитів у загальній їхній сумі. У висновках слід обов'язково оцінювати зміни в структурі кредитного портфеля.

Завдання 2.8.5. Коефіцієнтний аналіз валютних розрахунків містить [13]:

1) коефіцієнт дохідності валютних операцій (відношення доходів від валютних операцій до середніх валютних активів);

2) валютний дохід на 1 грн активів (відношення доходів від валютних операцій до середніх активів);

3) питому вагу доходів від валютних операцій у загальних доходах;

4) продуктивність праці одного працівника валютного відділу (відношення доходів від валютних операцій до чисельності працівників валютного відділу);

5) рентабельність валютних операцій (відношення доходів від валютних операцій до витрат на здійснення валютних операцій).

Завдання 2.8.4, 2.8.6. Оцінювання видачі та погашення кредитів здійснюється шляхом коефіцієнтного аналізу.

Формули для його здійснення наведено в табл. 2.8.

За результатами розрахунків слід зробити обґрунтовані висновки щодо якості кредитної політики банку.

Показники аналізу видачі та погашення кредитів

Показники	Формули для розрахунку	Сутність показників
<i>Показники аналізу видачі кредитів</i>		
Коефіцієнт забезпеченості позик	$K1 = \frac{\text{сума забезпечення кредитів}}{\text{сума кредитного портфеля}}$	Характеризує захищеність банку від втрат за рахунок гарантій, застави майна, поручительства
Коефіцієнт захищеності позик	$K2 = \frac{\text{сума резерву на покриття збитків за позиками}}{\text{сума кредитного портфеля}}$	Характеризує рівень внутрішньої захищеності банку від збитків за рахунок формування резервів
Темпи зростання кредитного портфеля	$K3 = \frac{\text{сума кредитного портфеля на кінець періоду}}{\text{сума кредитного портфеля на початок періоду}}$	Характеризує кредитну активність банку
Коефіцієнт покриття позик власним капіталом	$K4 = \frac{\text{власний капітал банку}}{\text{сума кредитного портфеля}}$	Показує, яка частина кредитного портфеля фінансується за рахунок власних коштів
<i>Показники аналізу погашення кредитів</i>		
Коефіцієнт несплачених позик	$K5 = \frac{\text{позики із простроченою сплатою відсотків та основного боргу}}{\text{сума кредитного портфеля}}$	Показує відсоток проблемних кредитів. Банки мають сприяти його зменшенню
Коефіцієнт збитковості позик	$K6 = \frac{\text{збитки за позиками отриманими за період}}{\text{середній залишок заборгованості за кредитами}}$	Визначає частину позик за певний період, що призвели до збитків
Коефіцієнт погашення позик	$K7 = \frac{\text{сума погашених позик}}{\text{сума виданих позик}}$	Показує відсоток погашення виданих кредитів
Коефіцієнт оборотності кредитів	$K8 = \frac{\text{сума погашених позик за період}}{\text{середній залишок позикової заборгованості}}$	Характеризує кількість оборотів, що здійснюють кредитні ресурси за період
Тривалість обороту в днях	$K9 = \frac{\text{тривалість періоду}}{K8}$	Бажаним є зменшення K9 і збільшення K8

Завдання 2.8.7. Коефіцієнтний аналіз якості розрахунково-касового обслуговування клієнтів передбачає визначення:

1) співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості за розрахунками клієнтів;

2) коефіцієнта накопичення коштів на поточних рахунках клієнтів [18], що визначається як відношення різниці обороту за надходженням і обороту за видатками коштів до середніх залишків на поточних рахунках клієнтів.

Практичне заняття 4

Мета: формування навичок аналізу пасивних операцій банків.

2.9. Аналіз депозитних операцій банку.

Завдання 2.9.1. Здійсніть кількісний аналіз структури зобов'язань банку за даними табл. 2.9. Поясніть результат.

Таблиця 2.9

Аналіз складу і структури зобов'язань банку

Назва статті	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Кошти банків	128 100	?	131 200	?	?	?
Кошти клієнтів	351 100	?	361 200	?	?	?
Інші депозити	25 100	?	23 200	?	?	?
Боргові цінні папери, імітовані банком	2 300	?	2 450	?	?	?
Нараховані витрати до сплати	7 300	?	8 500	?	?	?
Інші зобов'язання	205 001	?	210 200	?	?	?
Усього зобов'язань	?	?	?	?	?	?

Завдання 2.9.2. Здійсніть аналіз строкових депозитів банківської установи. За результатами аналізу зробіть висновок про динаміку цих показників. Поясніть сутність показників аналізу строкових депозитів та наслідки отриманих результатів для банківської установи. Вихідні дані наведено в табл. 2.10.

Вихідні дані для аналізу строкових депозитів банку, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Оборот з видачі вкладів	3 200,0	3 500,5
Середньорічний залишок вкладів	6 000,1	6 200,5
Залишок за депозитами	5 600,5	6 800,5
Оборот з надходженню депозитів	7 120,5	7 700,6
Сума достроково вилучених депозитів	700,5	500,6
Загальна сума депозитів	9 200,1	9 900,1

Завдання 2.9.3. Визначте та проаналізуйте динаміку показників аналізу розвитку клієнтської бази банку. За результатами аналізу зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Вихідні дані для аналізу розвитку клієнтської бази банку, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Кількість закритих рахунків	20	25
Середня кількість рахунків	125	195
Кількість відкритих рахунків за період	50	680,5

2.10. Аналіз структури і динаміки банківського капіталу.

Завдання 2.10.1. Здійсніть кількісний аналіз динаміки і структури власного капіталу. Результат поясніть. Вихідні дані наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз динаміки і структури власного капіталу банку

Назва статті	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Статутний капітал	100 000	?	105 000	?	?	?
Резерви	5 100	?	6 700	?	?	?
Переоцінка основних засобів	18 200	?	18 000	?	?	?
Нерозподілений прибуток	31 200	?	23 720	?	?	?
Прибуток звітного року	8 350	?	9 100	?	?	?
Усього	?	?	?	?	?	?

Завдання 2.10.2. Здійсніть коефіцієнтний аналіз капіталу банку, визначивши показник приросту статутного капіталу, розмір кредитних вкладень на 1 грн статутного капіталу, розмір прибутку на 1 грн статутного капіталу, розмір прибутку на одну акцію, розмір прибутку на одного акціонера, питому вагу статутного капіталу в загальній сумі капіталу, питому вагу статутного капіталу у валюті балансу, мультиплікатор капіталу. За результатами аналізу зробіть висновки про динаміку цих показників. Вихідні дані наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Вихідні дані для коефіцієнтного аналізу капіталу банку

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума статутного капіталу (сплаченого), тис. грн	1 200,0	1 350,0
Сума номінального статутного капіталу, тис. грн	1 300,0	1 500,0
Сума кредитних вкладень, тис. грн	550,0	730,5
Сума прибутку банку, тис. грн	200,8	250,8
Кількість акцій банку, шт.	50 000	60 000
Кількість акціонерів банку, осіб	8	10
Загальна сума капіталу банку, тис. грн	1 500,8	1 700,1
Валюта балансу банку (активи), тис. грн	2 100,5	2 300,4

Завдання 2.10.3. Розрахуйте значення таких банківських нормативів: норматив адекватності регулятивного капіталу; норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів. Вихідні дані для аналізу:

регулятивний капітал банку – 1 200,0 тис. грн;

активи та позабалансові інструменти, зважені на ризик, – 22 000,0 тис. грн;

сума резервів за активними операціями – 6 000,0 тис. грн;

сума загальних активів – 18 000 тис. грн.

Встановіть відповідність значень нормативу адекватності регулятивного капіталу та нормативу адекватності власного капіталу їхнім нормативним значенням, що встановлені згідно з чинним законодавством України. Проаналізуйте наслідки для банківської установи у випадку невиконання нормативів. Розробіть рекомендації щодо забезпечення дотримання цих нормативів.

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 2.9.3, 2.10.1, 2.10.2.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 2.9.1, 2.10.1. Аналіз структури капіталу і зобов'язань банку слід здійснювати шляхом визначення питомої ваги основних їхніх видів у загальній сумі. За результатами розрахунків слід зробити висновки про зміни в структурі капіталу та зобов'язань банку.

Завдання 2.9.2. Аналіз депозитних операцій банку слід здійснювати із застосуванням показників, наведених в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Показники аналізу строкових депозитів (розроблено на основі опрацювання джерела [18])

Назви показників	Формули для розрахунку	Сутність показників
Коефіцієнт оборотності депозитних вкладень	$K_o = \frac{\text{оборот із видачі вкладів}}{\text{середній залишок вкладів}}$	Характеризує кількість оборотів, що їх здійснюють депозитні вкладення за певний період часу
Тривалість одного обороту депозитних вкладень	$T_o = \frac{\text{кількість днів у періоді}}{K_o}$	Позитивним є збільшення показника, що свідчить про стабільність вкладів
Рівень осідання депозитних вкладень	$P_o = \frac{\text{залишок за депозитами на кінець періоду} - \text{залишок на початок періоду}}{\text{оборот із надходження депозитів}}$	Характеризує стабільність депозитної бази банку
Коефіцієнт нестабільності депозитів	$K_n = \frac{\text{сума достроково вилучених депозитів}}{\text{загальна сума депозитів}}$	Якщо значення коефіцієнта вище 10 %, це свідчить про нестабільність депозитної бази

Завдання 2.9.3. Аналіз розвитку клієнтської бази здійснюють із застосуванням показників, що наведено в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Показники аналізу розвитку клієнтської бази
(розроблено на основі опрацювання джерела [18])

Назви показників	Формули для розрахунку	Сутність показників
Коефіцієнт плинності клієнтів	$K_{п} = \frac{\text{кількість закритих рахунків за період}}{\text{середня кількість рахунків}}$	Характеризує питому вагу клієнтів, що з якихось причин не задоволені обслуговуванням
Коефіцієнт постійності клієнтів	$K_{пост} = 1 - K_{п}$	Позитивним є збільшення показника, що свідчить про стабільність клієнтської бази
Коефіцієнт залучення клієнтів	$K_{з} = \frac{\text{кількість відкритих рахунків за період}}{\text{середня кількість рахунків}}$	Показує питому вагу клієнтів, що відкрили рахунки протягом певного періоду
Коефіцієнт розширення клієнтської бази	$K_{р} = \frac{\text{кількість відкритих рахунків} - \text{кількість закритих рахунків за період}}{\text{середня кількість рахунків}}$	Характеризує приріст клієнтської бази банку

Завдання 2.10.2. Показник приросту статутного капіталу визначають як відношення суми сплаченого статутного капіталу до суми початкового або номінального статутного капіталу.

Мультиплікатор капіталу – це відношення активів банку до статутного капіталу. Чим вище числове значення мультиплікатора капіталу, тим істотнішим є потенційний ризик втрат банку.

Завдання 2.10.3. Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність банківської установи в повному обсязі та своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями, що впливають із торговельних і кредитних операцій.

Він визначається так:

$$H2 = \frac{H1}{A_p - P} \times 100, \quad (2.1)$$

де H1 – регулятивний капітал банку;

A_p – активи та позабалансові інструменти, зважені на ризик;

P – сума резервів за активними операціями.

Значення коефіцієнта H2 для діючих банків має бути не менше 10 %.

Норматив співвідношення регулятивного капіталу має бути не менше 9 % і розраховується формулою:

$$H3 = \frac{PK}{CA} \times 100, \quad (2.2)$$

де PK – сума регулятивного капіталу;

CA – сукупні активи.

Практичне заняття 5

Мета: формування навичок аналізу фінансового стану та фінансових результатів банківських установ.

2.11. Оцінювання ліквідності та ділової активності банку.

Завдання 2.11.1. Визначте та проаналізуйте динаміку показників ліквідності, таких як: коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт довгострокової ліквідності, коефіцієнт співвідношення ліквідних та загальних активів, показник співвідношення резерву на покриття кредитних ризиків банку та обсягу кредитного портфеля. Вихідні дані надано в табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Вихідні дані для аналізу ліквідності банку, тис. грн

Показники	Минулий період	Звітний період
Загальні активи банку	99,5	160,1
Загальні зобов'язання банку	120,0	150,6
Довгострокові вклади	60,5	100,1
Довгострокові зобов'язання	65,0	80,3
Ліквідні активи	10,5	90,3
Резерв на покриття кредитних ризиків	35,1	10,2
Кредитний портфель банку	55,1	76,2

Завдання 2.11.2. Здійсніть кількісний аналіз динаміки і структури активів банку як початковий етап аналізу фінансового стану банку. Результат поясніть. Вихідні дані наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Аналіз динаміки і структури активів банку

Назва статті	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ	11 4284	?	12 049	?	?	?
Кошти та залишки в НБУ	65 001	?	32 426	?	?	?
Кредити та заборгованість клієнтів	540 846	?	193 234	?	?	?
Цінні папери на продаж	3 107	?	107	?	?	?
Інвестиційні цінні папери	48 448	?	4 567	?	?	?
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	5 580	?	1 674	?	?	?
Основні засоби та нематеріальні активи	45 841	?	8 721	?	?	?
Нараховані доходи до отримання	14 368	?	20 162	?	?	?
Інші активи	5 047	?	4 216	?	?	?
Усього активів	842 522	?	277 154	?	?	?

Завдання 2.11.3. Визначте та проаналізуйте динаміку основних показників ділової ліквідності банку, таких як:

- коефіцієнт рівня дохідних активів;
 - коефіцієнт кредитної активності;
 - коефіцієнт інвестиційної активності;
 - коефіцієнт кредитно-інвестиційної активності;
 - коефіцієнт активності залучення ресурсів;
 - частка строкових депозитів у зобов'язаннях;
 - частка міжбанківських кредитів у зобов'язаннях;
 - швидкість оборотності активів;
 - тривалість обороту активів банку.
- Вихідні дані наведено в табл. 2.18.

Вихідні дані для аналізу ділової активності банку, млн грн

Показники	Минулий період	Звітний період
Загальні активи (пасиви) банку	99,5	160,1
Інвестиції в цінні папери	20,0	50,6
Дохідні активи	60,5	100,1
Кредитні вкладення банку	65,0	80,3
Сума зобов'язань	85,2	120,1
Сума міжбанківських кредитів	15,1	10,2
Сума строкових депозитів	25,1	26,2
Дохід банку	45,1	48,5
Середні активи банку	101,5	129,8

2.12. Аналіз структури і динаміки доходів і витрат банків.

Завдання 2.12.1. Проаналізуйте структуру та динаміку доходів банку. Вихідні дані:

сума доходів банку: за планом – 2 000,5 тис. грн; у минулому періоді – 1 890,0 тис. грн; у звітному періоді – 1 950,5 тис. грн;

процентні доходи банку: в минулому періоді – 1 510,6 тис. грн; у звітному періоді – 1 600,5 тис. грн;

непроцентні доходи банку: в минулому періоді – 320,9 тис. грн; у звітному періоді – 350 тис. грн;

Завдання 2.12.2. Здійсніть факторний аналіз доходів від кредитних операцій банку. Зробіть висновки. Для аналізу використовуйте будь-який із прийомів елімінування. Вихідні дані наведено в табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Вихідні дані для факторного аналізу доходів від кредитних операцій

Показники	Минулий місяць	Звітний місяць	Абсолютне відхилення
Сума процентних доходів від кредитних операцій, тис. грн	?	?	?
Обсяг наданих кредитів, тис. грн	120,0	150,0	?
Середньомісячна процентна ставка за кредитами, %	1,25	2,0	?

Завдання 2.12.3. Визначте відносні показники дохідності банку. Порівняйте їхні звітні значення зі значеннями минулого року та нормативними (за необхідності). Вихідні дані наведено в табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Вихідні дані для аналізу відносних показників дохідності банку

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума доходів банку, тис. грн	69 000,5	72 000,1
Загальна сума активів, тис. грн	180 000,7	220 340,3
Середньорічна чисельність штатного персоналу банку, осіб	150	220
Річний фонд плати праці штатного персоналу банку, тис. грн	42 400,0	52 800,0
Середня сума дохідних активів, тис. грн	165 540,6	190 450,1
Сума операційних доходів, тис. грн	6 100,9	6 223,1
Сума процентних доходів, тис. грн	52 345,1	61 032,5
Сума непроцентних доходів, тис. грн	17 021,4	10 923,6
Середня сума активів (середні активи), тис. грн	170 023,8	200 021,5

Завдання 2.12.4. Здійсніть аналіз структури і динаміки витрат за даними табл. 2.21.

За результатами аналізу зробіть висновки.

Таблиця 2.21

Аналіз структури і динаміки витрат банку

Назва статті	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Процентні витрати	8 100,1		11 000,1	?	?	?
1.1. За коштами, отриманими від банків	1 200,5	?	2 100,2	?	?	?
1.2. За коштами, отриманими від клієнтів	6 300,2	?	7 550,1	?	?	?
1.3. За випуском цінних паперів як боргових зобов'язань	290,0	?	980,3	?	?	?
1.4. За іншими статтями	304,4	?	416,5	?	?	?

1	2	3	4	5	6	7
2. Непроцентні витрати	1 390,8	?	2 004,4	?	?	?
2.1. Комісійні витрати	8 910,1	?	11 123,4	?	?	?
2.2. Інші банківські операційні витрати	11 420,6	?	20 130,5	?	?	?
2.3. Небанківські операційні витрати	3 100,6	?	4 110,4	?	?	?
2.4. Непередбачені витрати	500,5	?	1 022,1	?	?	?
Усього витрат		?		?	?	?

Завдання 2.12.5. Визначте і проаналізуйте динаміку відносних показників витратності, таких як: витрати банку в розрахунку на одного працівника, витрати на функціонування банку в розрахунку на одного працівника, коефіцієнт витратності активів, коефіцієнт дієздатності, рівень процентних витрат на 1 грн доходів, рівень непроцентних витрат на 1 грн доходів, рівень витрат на 1 грн прибутку, рівень витрат на одного клієнта. Вихідні дані для аналізу наведено в табл. 2.22. За результатами розрахунку показників зробіть висновки щодо ефективності банківських витрат.

Таблиця 2.22

Вихідні дані для аналізу відносних показників витратності банку

Показники	Базовий рік	Звітний рік
Сума витрат банку, тис. грн	6 910,5	7 520,1
Сума небанківських операційних витрат, тис. грн	810,7	920,3
Середньорічна чисельність штатного персоналу банку, осіб	55	62
Сума процентних витрат, тис. грн	5 110,9	5 120,1
Сума доходів банку, тис. грн	9 120,1	11 210,5
Сума непроцентних витрат, тис. грн	1 709,6	2 800,0
Середня сума активів (середні активи), тис. грн	17 100,8	20 100,5
Сума прибутку банку, тис. грн	1 320,1	1 532,5
Кількість клієнтів банку	669	775

Завдання 2.12.6. За даними табл. 2.23 визначте та проаналізуйте динаміку показників рентабельності банківської діяльності: рентабельності

активів, рентабельності робочих активів, рентабельності капіталу, рентабельності статутного капіталу, рентабельності витрат, рентабельності доходів.

Таблиця 2.23

Вихідні дані для аналізу рентабельності банківської діяльності

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума витрат банку, тис. грн	6 190,5	7 120,1
Прибуток до оподаткування, тис. грн	2 029,6	3 190,4
Середній статутний капітал, тис. грн	1 210,9	1 320,1
Сума доходів банку, тис. грн	9 020,1	11 310,5
Середній капітал, тис. грн	3 079,6	5 200,0
Середня сума активів (середні активи), тис. грн	17 100,8	20 300,5
Сума чистого прибутку банку, тис. грн	1 220,1	1 432,5
Робочі активи, тис. грн	14 200,7	17 200,9

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 2.11.1. У рамках виконання завдання розраховують такі показники ліквідності [18]:

а) коефіцієнт загальної ліквідності (відношення загальних активів до загальних зобов'язань). Оптимальне значення – не менше 100 %, тобто всі зобов'язання мають бути покриті активами;

б) коефіцієнт довгострокової ліквідності (співвідношення довгострокових вкладів і довгострокових зобов'язань). Прийнятним є значення не менше 120 %;

в) коефіцієнт співвідношення ліквідних та загальних активів. Оптимальне значення – 20 – 30 %;

г) показник співвідношення резерву на покриття кредитних ризиків банку та обсягу кредитного портфеля. Показник характеризує якість активів банку.

Завдання 2.11.2. Структура активних операцій аналізується шляхом визначення питомої ваги кожної зі статей активу в сукупній сумі активів та абсолютного відхилення й відхилення в питомій вазі за кожною зі статей активу.

Завдання 2.11.3. Основні показники, що характеризують ділову активність банку подано формулами (2.3 – 2.9):

1) коефіцієнт рівня дохідних активів:

$$K_{\text{ДА}} = \frac{\text{ДА}}{\text{ЗА}}, \quad (2.3)$$

де ДА – дохідні активи;

ЗА – загальні активи.

Позитивною тенденцією є зростання показника, що свідчить про ефективну політику управління активами банку;

2) коефіцієнт кредитної активності:

$$K_{\text{КА}} = \frac{\text{КВ}}{\text{ЗА}}, \quad (2.4)$$

де КВ – кредитні вкладення банку.

Якщо значення цього показника нижче 65 %, то банк здійснює пасивну кредитну політику, якщо вище 75 % – агресивну ризиковану кредитну політику. Оптимальне значення коефіцієнта – 65 – 75 %;

3) коефіцієнт інвестиційної активності:

$$K_{\text{ІА}} = \frac{I_{\text{ЦП}}}{\text{ЗА}}, \quad (2.5)$$

де $I_{\text{ЦП}}$ – інвестиції в цінні папери;

4) коефіцієнт кредитно-інвестиційної активності:

$$K_{\text{КІ}} = \frac{\text{КВ} + I_{\text{ЦП}}}{\text{ЗА}}; \quad (2.6)$$

5) коефіцієнт активності залучення ресурсів:

$$K_{\text{АР}} = \frac{З}{\text{П}}, \quad (2.7)$$

де З – сума зобов'язань;

П – сума пасивів.

Оптимальним є значення 80 – 85 %;

6) частка міжбанківських кредитів у зобов'язаннях характеризує фінансову залежність банку від такого дорогого джерела фінансування,

як міжбанківські кредити. Згідно з методикою В. С. Кротонова цей коефіцієнт не має перевищувати 30 %;

7) частка строкових депозитів у зобов'язаннях характеризує стабільність ресурсної бази банку. Оптимальне значення коефіцієнта перебуває в межах 10 – 30 %. Якщо значення показника становить до 10 %, досягається мінімізація витрат, а якщо значення більше 30 % – висока стабільність ресурсної бази та збільшення ліквідності;

8) швидкість обертання активів:

$$K_o = \frac{D}{CA}, \quad (2.8)$$

де D – дохід банку за період;

CA – середні активи;

9) тривалість одного обороту активів у днях:

$$T_o = \frac{CA \times T}{D} = \frac{T}{K_o}. \quad (2.9)$$

Збільшення швидкості оборотності активів та відповідне зменшення тривалості одного обороту активів є позитивною тенденцією.

Завдання 2.12.1. Аналіз структури і динаміки доходів полягає у визначенні:

1) темпів зростання доходів банку (відношення суми доходів, отриманих у звітному періоді, до суми доходів минулого періоду);

2) відсотка виконання плану отримання доходів (відношення фактично отриманої у звітному періоді суми доходів до запланованої суми доходів);

3) абсолютного відхилення фактичної суми доходів від планової та суми доходів звітного періоду від минулого;

4) співвідношення процентних і непроцентних доходів;

5) питомої ваги процентних і непроцентних доходів у загальній сумі банківських доходів.

Завдання 2.12.2. Для аналізу доходів від кредитних операцій використовують модель:

$$P_k = O_k \times C\%, \quad (2.10)$$

де P_k – сума процентних доходів від кредитних операцій;

O_k – обсяг наданих кредитів;

$C\%$ – середня процентна ставка за кредитами.

Завдання 2.12.3. Аналіз відносних показників дохідності містить розрахунок:

- 1) доходів на одну гривню сумарних активів;
- 2) доходів на одного штатного працівника банку;
- 3) доходів на одну гривню заробітної плати персоналу банку;
- 4) дохідності доходних активів (відношення доходів банку до середніх доходних активів банку);
- 5) операційних доходів на 1 грн середніх активів (відношення суми операційних доходів банку до суми середніх активів);
- 3) процентних доходів на 1 грн середніх активів (оптимальне значення не менше 9 – 10,5 %);
- 4) непроцентних доходів на 1 грн середніх активів (оптимальне значення не менше 1 – 1,5 %).

Завдання 2.12.4. У ході аналізу структури витрат слід звертати увагу на їхнє внутрішнє групування в межах процентних і непроцентних витрат. Висновки слід робити щодо найбільш суттєвих змін у структурі витрат банку.

Завдання 2.12.5. Відносні показники витратності наведено в табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Відносні показники витратності
(на основі опрацювання [18])

Назви показників	Формули для розрахунку	Оптимальне значення
1	2	3
Витрати банку в розрахунку на одного працівника	$Вп = \frac{\text{сума витрат банку}}{\text{середньооблікова кількість працівників}}$	Позитивним є зменшення показника
Витрати на функціонування банку в розрахунку на одного працівника	$Вф = \frac{\text{сума небанківських операційних витрат}}{\text{середньооблікова кількість працівників}}$	Позитивним є зменшення показника
Коефіцієнт витратності активів	$Кв = \frac{\text{сума витрат банку}}{\text{середні активи}}$	Позитивним є зменшення показника

1	2	3
Коефіцієнт дієздатності	$K_d = \frac{\text{сума витрат банку}}{\text{сума доходів банку}} \times 100$	Оптимальне значення – не більше 95 %
Рівень процентних витрат на 1 грн доходів	$R_{пв} = \frac{\text{сума процентних витрат}}{\text{сума доходів банку}} \times 100$	Оптимальне значення – 60 %
Рівень непроцентних витрат на 1 грн доходів	$R_{нпв} = \frac{\text{сума непроцентних витрат}}{\text{сума доходів банку}} \times 100$	Оптимальне значення – 30 – 35 %
Рівень витрат на 1 грн прибутку	$R_p = \frac{\text{сума витрат банку}}{\text{сума прибутку банку}} \times 100$	Позитивним є зменшення показника
Рівень витрат на одного клієнта	$R_{вк} = \frac{\text{сума витрат банку}}{\text{кількість клієнтів банку}} \times 100$	Позитивним є зменшення показника

Завдання 2.12.6. Показники аналізу рентабельності банківської діяльності:

1) прибутковість (рентабельність) активів (ROA1):

$$ROA1 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{середні загальні активи}}. \quad (2.11)$$

Якщо рентабельність активів більша 1 %, то банк працює рентабельно. Але таке значення показника є занижким і потребує виявлення причин цього явища. Позитивною динамікою є збільшення показника;

2) прибутковість (рентабельність) робочих активів (тих, що приносять дохід), що визначається таким чином:

$$ROA2 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{робочі активи}}. \quad (2.12)$$

Якщо показник рентабельності робочих активів значно перевищує показник рентабельності активів, то це свідчить про наявність резервів підвищення ефективності використання активів за рахунок зменшення в їхній структурі активів, що не приносять дохід;

3) прибутковість (рентабельність) капіталу, що розраховується таким чином:

$$ROE1 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{середній капітал}}. \quad (2.13)$$

Оптимальне значення цього показника становить не менше 15 %;

4) рентабельність статутного капіталу, що визначається за формулою:

$$ROE2 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{середній статутний капітал}}. \quad (2.14)$$

Цей показник характеризує доцільність та ефективність вкладення акціонерами своїх коштів. Для акціонерів банку важливе значення має порівняння рентабельності статутного капіталу з аналогічним показником інших банків для з'ясування сфер найбільш дохідного і вигідного розміщення своїх коштів;

5) показник прибутковості (рентабельності) витрат банку, що розраховується таким чином:

$$R_v = \frac{\text{прибуток до оподаткування}}{\text{витрати банку}}. \quad (2.15)$$

Бажаним є збільшення показника;

6) прибутковість (рентабельність) доходів банку, що визначається за формулою:

$$R_d = \frac{\text{прибуток до оподаткування}}{\text{доходи банку}}. \quad (2.16)$$

Оптимальне значення цього показника становить 7 – 8 %. Він відображає суму прибутку, яка припадає на одну гривню доходу або частку прибутку в доході. Збільшення його значення можливе за умови зменшення витрат.

Змістовий модуль 2. Аналіз діяльності підприємств-емітентів цінних паперів, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств

Тема 3. Аналіз операцій із цінними паперами

Семінарське заняття 3

Мета: вивчення теоретичних основ, інформаційного та методичного забезпечення аналізу діяльності підприємств-емітентів цінних паперів.

3.1. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу діяльності підприємств-емітентів цінних паперів.

3.2. Види цінних паперів.

3.3. Методичне забезпечення аналізу акціонерного капіталу підприємств-емітентів цінних паперів.

3.4. Порівняльна характеристика типів дивідендної політики.

Тематика доповідей:

1. Сутність дивідендної політики.

2. Аналіз ефективності дивідендної політики.

3. Коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємств-емітентів цінних паперів.

Методичні рекомендації щодо підготовки до заняття

Підготовку до семінарського заняття слід здійснювати шляхом опрацювання літературних джерел [1; 2; 5; 6; 10; 17; 31; 38].

Практичне заняття 6

Мета: формування навичок аналізу фінансового стану та операцій із цінними паперами, що емітуються підприємствами.

3.5. Експрес-аналіз фінансового стану підприємств-емітентів цінних паперів.

Завдання 3.5.1. Проаналізуйте показники оборотності оборотних активів підприємства, порівняйте їхні планові та фактичні значення. Вихідні дані наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для аналізу оборотності оборотних активів, тис. грн

Показники	План	Факт
Чиста виручка від реалізації продукції	20 250	20 840
Середньорічна вартість залишків обігових коштів	4 640	4 920

Завдання 3.5.2. Зробіть висновок про зміни показників оборотності підприємства та шляхи її прискорення. Для цього проаналізуйте за два роки показники оборотності активів, власного капіталу, дебіторської заборгованості та запасів готової продукції за даними табл. 3.2. Чиста виручка від реалізації продукції підприємства у минулому році склала 23 560 тис. грн, а у звітному – 25 480 тис. грн.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для аналізу показників оборотності, тис. грн

Показники	Минулий рік		Звітний рік	
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
Підсумок активу балансу	135 450	141 650	141 650	148 730
Підсумок першого розділу пасиву балансу	12 135	13 145	13 145	15 285
Дебіторська заборгованість	3 140	3 420	3 420	3 105
Запаси готової продукції	1 130	1 145	1 145	1 185

Завдання 3.5.3. За даними табл. 3.3 розрахуйте: коефіцієнт абсолютної ліквідності, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт автономії. Зробіть висновки.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів, тис. грн

Засоби платежу	Базовий рік	Звітний рік	Платіжні зобов'язання	Базовий рік	Звітний рік
1. Грошові кошти	367	275	1. Поточні зобов'язання	1 293	1 355
2. Оборотні активи	1 000	1 100	2. Власний капітал	1 474	1 174
3. Підсумок балансу	2 767	2 529	3. Підсумок балансу	2 767	2 529

Завдання 3.5.4. Визначте показники ліквідності підприємства-емітента цінних паперів станом на кінець і початок звітної періоду за даними табл. 3.4. Значення показників порівняйте з нормативними, зробіть висновки.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для аналізу показників ліквідності

Показники	На початок звітної року	На кінець звітної року	Абсолютне відхилення
Грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення, тис. грн	100	120	?
Дебіторська заборгованість, тис. грн	1 105	1 200	?
Обігові кошти, тис. грн	5 800	5 300	?
Поточні зобов'язання, тис. грн	3 700	3 820	?
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	?	?	?
Коефіцієнт швидкої ліквідності	?	?	?
Коефіцієнт покриття	?	?	?

Завдання 3.5.5. Визначте та проаналізуйте динаміку показників фінансової стійкості підприємства-емітента цінних паперів. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для аналізу показників фінансової стійкості підприємства-емітента цінних паперів

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Власний капітал, тис. грн	2 850	4 350	?
Довгострокові зобов'язання, тис. грн	290	340	?
Поточні зобов'язання, тис. грн	3 100	3 200	?
Доходи майбутніх періодів, тис. грн	35	46	?
Коефіцієнт фінансової незалежності	?	?	?
Коефіцієнт фінансового ризику	?	?	?
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	?	?	?

Завдання 3.5.6. Здійсніть аналіз структури і динаміки статутного капіталу підприємства-емітента цінних паперів. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Аналіз структури і динаміки статутного капіталу
за джерелами формування**

Джерела формування	Минулий період		Звітний період		Абсолютне відхилення		Темпи зростання, %
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	в сумі, тис. грн	в структурі, %	
Усього джерел формування, у тому числі	150 500	?	170 500	?	?	?	?
1. Внутрішні джерела	60 200	?	70 300	?	?	?	?
прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства	29 900	?	24 500	?	?	?	?
амортизаційні відрахування	20 100	?	30 200	?	?	?	?
інші внутрішні джерела	10 200	?	15 600	?	?	?	?
2. Зовнішні джерела	90 300	?	100 200	?	?	?	?
емісія акцій, облігацій	44 000	?	54 600	?	?	?	?
отримання безоплатної фінансової допомоги	10 200	?	5 300	?	?	?	?
довгострокові кредити, лізинг	30 500	?	32 500	?	?	?	?
інші зовнішні джерела	5 600	?	7 800	?	?	?	?

Завдання 3.5.7. Визначте коефіцієнт фінансового ризику підприємства-емітента цінних паперів, якщо:

- підсумок 1-го розділу пасиву балансу – 7 800 тис. грн;
- підсумок 3-го розділу пасиву балансу – 800 тис. грн;
- підсумок 4-го розділу пасиву балансу – 1 200 тис. грн;
- підсумок 5-го розділу пасиву балансу – 50 тис. грн.

3.6. Аналіз параметрів акцій, облігацій та векселів.

Завдання 3.6.1. Визначте поточну прибутковість акцій на початок і кінець року та вплив на неї зміни величини виплачуваних дивідендів і ціни придбання акцій (табл. 3.7). Результат поясніть.

Таблиця 3.7

Вихідні дані для аналізу поточної прибутковості акцій

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Величина виплачуваних дивідендів, грн	100	110	?
Ціна придбання акцій, грн	300	330	?
Поточна прибутковість акцій, %	?	?	?

Завдання 3.6.2. Визначте кінцеву прибутковість акцій на початок і кінець року (табл. 3.8). Результат порівняйте. Зробіть висновки.

Таблиця 3.8

Вихідні дані для аналізу кінцевої прибутковості акцій

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення	
			абсолютне, грн	відносне, %
Ціна придбання акцій, грн	300	330	?	?
Ціна продажу акцій, грн	310	350	?	?
Кінцева прибутковість акцій, %	?	?	?	?

Завдання 3.6.3. Визначте та проаналізуйте якісні параметри акцій. За результатами аналізу зробіть висновки про динаміку та рівень розрахованих показників аналізу якісних параметрів акцій. Вихідні дані наведено в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Вихідні дані для аналізу якісних параметрів акцій

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Чистий прибуток, грн	36 000	75 000
Кількість акцій підприємства, шт.	1 200	1 500
Ринкова вартість однієї акції, грн	15	20
Сума прибутку, спрямована на виплату дивідендів	6 000	7 500

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 3.5.2 і 3.5.3

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 3.5.1, 3.5.2, 3.5.6. Слід визначити й порівняти планові та фактичні значення таких показників, як: а) коефіцієнт оборотності оборотних коштів (відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості залишків оборотних коштів); б) коефіцієнт закріплення оборотних коштів (показник обернений першому); в) період (час) оборотності оборотних коштів (відношення тривалості звітнього періоду (в завданні 365 днів) до коефіцієнта оборотності оборотних коштів). У завданні 3.5.2 аналогічні показники оборотності слід визначити для дебіторської заборгованості, власного капіталу, активів та запасів готової продукції у звітному і минулому періодах. Так, у ході визначення оборотності дебіторської заборгованості використовується середньорічне значення дебіторської заборгованості, що визначається як середньоарифметичне значення дебіторської заборгованості на початок і кінець року.

Завдання 3.5.3, 3.5.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначають як відношення грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень до поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховують як відношення суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань. Коефіцієнт покриття визначають як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань. Коефіцієнт автономії визначають як відношення власного капіталу до підсумку балансу.

Завдання 3.5.5. Коефіцієнт фінансової незалежності визначається як відношення власного капіталу до підсумку балансу (суми всіх розділів пасиву балансу: власного капіталу, довгострокових зобов'язань, поточних зобов'язань та доходів майбутніх періодів).

Коефіцієнт фінансового ризику визначається як відношення залученого капіталу до власного.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу визначається як відношення залученого капіталу (суми довгострокових зобов'язань, поточних зобов'язань та витрат майбутніх періодів) до підсумку балансу.

Завдання 3.5.6. У процесі оцінювання структури і динаміки джерел формування статутного капіталу слід звернути увагу на співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел.

Завдання 3.5.7. Коефіцієнт фінансового ризику визначається як відношення залученого капіталу до власного. Власний капітал складає лише перший розділ пасиву балансу.

Завдання 3.6.1. Поточна прибутковість акцій (D_x) визначається за формулою (3.1):

$$D_x = \frac{B}{C} \times 100, \quad (3.1)$$

де B – величина виплачуваних дивідендів;
 C – ціна придбання акцій.

Завдання 3.6.2. Кінцева прибутковість акцій (D_k) визначається за формулою (3.2):

$$D_k = \frac{C_1 - C}{C} \times 100, \quad (3.2)$$

де C_1 – ціна продажу акцій.

Завдання 3.6.3

До якісних параметрів акцій належать [17]:

прибуток на одну акцію, що визначається як відношення чистого прибутку до кількості акцій підприємства;

дивідендний вихід на одну акцію, що визначається як відношення суми дивідендів на одну акцію до ринкової вартості акції;

дивіденди в розрахунку на одну акцію (відношення суми прибутку, спрямованого на виплату дивідендів до кількості акцій підприємства);

коефіцієнт виплат дивідендів (відношення дивідендів на акцію до прибутку на одну акцію);

коефіцієнт реінвестування прибутку (одиниця за мінусом коефіцієнта виплат дивідендів).

Тема 4. Аналіз діяльності бюджетних установ

Практичне заняття 7

Мета: набуття навичок аналізу фінансової звітності та ліквідності бюджетних установ.

4.1. Аналіз структури і динаміки балансу бюджетної установи.

Завдання 4.1.1. Визначте суму фактичних і касових видатків бюджетної організації. Вихідні дані наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Вихідні дані для аналізу видатків бюджетної установи, тис. грн

Показники	На початок року	На кінець року
Залишок грошових коштів	780	820
Сума грошових коштів, перерахованих за рік	–	16 200
Кредиторська заборгованість	8 700	9 100
Залишок за рахунками матеріалів	1 300	1 200
Дебіторська заборгованість	5 600	5 250
Залишок за рахунками підзвітних осіб	300	500

Завдання 4.1.2. За даними табл. 4.2 здійсніть аналіз структури і динаміки активів бюджетної установи. За результатами аналізу зробіть висновки.

Таблиця 4.2

Аналітичне групування та аналіз статей активу балансу установи освіти

Актив балансу	На початок періоду		На кінець періоду		Абсолютне відхилення		Темп зростання, %
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	
1	2	3	4	5	6	7	8
Майно, усього	1 846 872	?	1 232 708	?	?	?	?
1. Необоротні активи	1 325 121	?	925 812	?	?	?	?

1	2	3	4	5	6	7	8
1.1. Основні засоби (залишкова вартість)	1 192 791	?	912 582	?	?	?	?
1.2. Інші необоротні матеріальні активи	132 330	?	13 230	?	?	?	?
2. Оборотні активи, у тому числі	345 451	?	306 896	?	?	?	?
2.1. Матеріали і продукти харчування	85 848	?	73 128	?	?	?	?
2.2. Малоцінні та швидкозношувані предмети	208 920	?	207 744	?	?	?	?
2.3. Дебіторська заборгованість	13 742	?	8 278	?	?	?	?
2.4. Грошові кошти	36 941	?	17 746	?	?	?	?
2.5. Виробничі витрати	176 300	?	–	?	?	?	?

Завдання 4.1.3. Здійсніть аналіз структури і динаміки пасивів бюджетної установи (установи освіти). За результатами аналізу зробіть висновки. Вихідні дані подано в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

Аналітичне групування та аналіз статей пасиву балансу установи освіти

Пасив балансу	На початок періоду		На кінець періоду		Абсолютне відхилення		Темпи зростання, %
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	у структурі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
Джерела майна	1 846 872	?	1 232 708	?	?	?	?
1. Власний капітал, у тому числі	1 540 599	?	1 004 003	?	?	?	?
1.1. Фонд майна у необоротних активах	1 325 121	?	925 812	?	?	?	?
1.2. Фонд у малоцінних швидкозношуваних предметах	208 920	?	207 744	?	?	?	?

1	2	3	4	5	6	7	8
1.3. Результат виконання кошторису за загальним фондом	-38 932	?	-30 085	?	?	?	?
1.4. Результат виконання кошторису за спеціальним фондом	49 490	?	-99 428	?	?	?	?
2. Зобов'язання	306 273	?	228 665	?	?	?	?
2.1. Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	225 000	?	200 000	?	?	?	?
2.1. Кредиторська заборгованість	81 273	?	28 665	?	?	?	?

Завдання 4.1.4. Здійсніть коефіцієнтний аналіз балансу бюджетної установи, визначивши коефіцієнт зростання валюти балансу, коефіцієнт обороту з надходження оборотних активів, коефіцієнт обороту з використання оборотних активів, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Вихідні дані наведено в табл. 4.4.

Таблиця 4.4

**Вихідні дані для коефіцієнтного аналізу
балансу бюджетної установи, тис. грн**

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Середнє значення валюти балансу	3 600	4 500
Оборот з надходження оборотних активів	1 200	1 500
Залишки оборотних активів на початок періоду	2 200	2 600
Оборот з використання оборотних активів	1 600	1 500
Залишок дебіторської заборгованості	800	700
Залишок кредиторської заборгованості	600	800

4.2. Аналіз показників ліквідності бюджетної установи.

Завдання 4.2.1. Визначте показники ліквідності бюджетної установи. Порівняйте отримані значення показників з нормативними. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 4.5.

Вихідні дані для аналізу ліквідності бюджетних установ, тис. грн

Показники	На початок року	На кінець року
Грошові кошти та їхні еквіваленти	180	182
Поточні зобов'язання	1 500	1 620
Оборотні активи	3 700	3 100
Дебіторська заборгованість	1 300	1 200

Завдання 4.2.2. Визначте та проаналізуйте динаміку основних показників фінансової стійкості бюджетної установи. Розробіть заходи з підвищення фінансової стійкості бюджетної установи. Вихідні дані наведено в табл. 4.6.

Вихідні дані для аналізу показників фінансової стійкості, тис. грн

Показники	На початок року	На кінець року
Власний капітал	1 800	1 820
Валюта балансу	2 500	2 620
Зобов'язання	700	800
Власний оборотний капітал	1 300	1 200
Оборотний капітал	1 600	1 500
Залишкова вартість основних засобів	760	820

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 4.1.2, 4.1.3, 4.2.2.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 4.1.1. Сума касових видатків (Р) визначається за формулою (4.1):

$$P = ЗП + П - ЗК, \quad (4.1)$$

де ЗП – залишок грошових коштів на початок року;

П – сума грошових коштів, перерахованих за рік;

ЗК – залишок грошових коштів на кінець року.

Сума фактичних видатків (Φ) визначається за формулою (4.2):

$$\Phi = P + (КК - КП) - (МК - МП) - (ДК - ДП) - (АК - АП), \quad (4.2)$$

де КП, КК – кредиторська заборгованість на початок і кінець року;

МП, МК – залишок за розрахунками матеріалів на початок і кінець року;

ДП, ДК – сума дебіторської заборгованості на початок і кінець року;

АП, АК – залишок на рахунках підзвітних осіб на початок і кінець року.

Завдання 4.1.2, 4.1.3. Аналіз структури і динаміки статей активу й пасиву балансу здійснюється шляхом визначення питомої ваги кожної статті в підсумку балансу і відхилень у сумі та структурі активів та пасивів.

Завдання 4.1.4. Показники коефіцієнтного аналіз балансу бюджетної установи:

1) коефіцієнт зростання валюти балансу:

$$K_{ВБ} = \frac{ВБ_1 - ВБ_0}{ВБ_0} \times 100, \quad (4.3)$$

де $ВБ_1$ – середнє значення валюти балансу у звітному періоді;

$ВБ_0$ – середнє значення валюти балансу в минулому періоді;

2) коефіцієнт обороту з надходження оборотних активів [14, с. 187]:

$$K_H = \frac{H}{З + H}, \quad (4.4)$$

де H – оборот із надходження оборотних активів упродовж періоду;

$З$ – залишки оборотних активів на початок періоду;

3) коефіцієнт обороту з використання оборотних активів [14, с. 187]:

$$K_B = \frac{B}{З + H}, \quad (4.5)$$

де B – оборот із використання оборотних активів упродовж періоду;

4) співвідношення коефіцієнтів обороту з надходження та використання оборотних активів [14, с. 187]:

$$K_c = \frac{K_B}{K_H}. \quad (4.6)$$

Значення цього показника має бути більшим за одиницю;

5) коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей:

$$K_{cd} = \frac{ДЗ}{КЗ}, \quad (4.7)$$

де ДЗ – залишок дебіторської заборгованості на певну дату;

КЗ – залишок кредиторської заборгованості на певну дату.

Завдання 4.2.1. Показники ліквідності: 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності (відношення грошових коштів і їхніх еквівалентів до поточних зобов'язань); 2) коефіцієнт швидкої ліквідності (відношення суми грошових коштів та дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань); 3) коефіцієнт покриття (відношення оборотних активів до поточних зобов'язань).

Завдання 4.2.2. Показники фінансової стійкості наведено в табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Показники фінансової стійкості бюджетних установ

Назви показників	Формули для розрахунку
Коефіцієнт автономії	Співвідношення власного капіталу до валюти балансу
Коефіцієнт фінансової стійкості	Співвідношення власного капіталу до зобов'язань
Коефіцієнт загальної заборгованості	Співвідношення зобов'язань до валюти балансу
Коефіцієнт маневреності	Співвідношення власного оборотного капіталу до власного капіталу
Частка власного капіталу в оборотних активах	Співвідношення власного оборотного капіталу до оборотних активів
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	Співвідношення залишкової вартості основних засобів до валюти балансу

Практичне заняття 8

Мета: набуття навичок та вмінь аналізу ресурсного забезпечення бюджетних установ.

4.3. Аналіз ресурсного забезпечення установ освіти.

Завдання 4.3.1. Визначте суму річного фонду заробітної плати педагогічного персоналу бюджетної установи та вплив на нього зміни таких факторів, як: середньорічна кількість педагогічного персоналу та середньорічна заробітна плата персоналу (методом ланцюгових підставлень та інтегральним методом). За результатами аналізу зробіть висновки про ефективність використання фонду оплати праці та напрями її підвищення. Вихідні дані для факторного аналізу фонду оплати праці наведено в табл. 4.8.

Таблиця 4.8

Вихідні дані для факторного аналізу фонду оплати праці, тис. грн

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Середньорічна кількість педагогічного персоналу, осіб	78	85	?
Середньорічна заробітна плата 1 працівника, грн	40 200	43 500	?
Річний фонд оплати праці педагогів, грн	?	?	?

Завдання 4.3.2. Розрахуйте станом на кінець і початок навчального року показники аналізу ефективного використання основних засобів та забезпечення основними засобами закладу вищої освіти (ЗВО) за даними табл. 4.9.

Таблиця 4.9

Вихідні дані для аналізу використання основних засобів ЗВО

Показники	На початок навчального року	На кінець навчального року	Абсолютне відхилення
Вартість основних засобів, тис. грн	30 000	34 000	?
Навчальна площа, м ²	15 200	15 200	?
Кількість викладачів, осіб	2 500	2 495	?
Кількість студентів, осіб	6 000	5 500	?

Завдання 4.3.3. Здійсніть аналіз стану та руху основних засобів закладу вищої освіти за даними табл. 4.10. Зробіть висновки за результатами аналізу

Таблиця 4.10

Аналіз стану та руху основних засобів ЗВО

Показники	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення, тис. грн	У структурі, %
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %		
Будинки	23 800	?	24 500	?	?	?
Споруди	200	?	300	?	?	?
Машини та обладнання	5 020	?	4 800	?	?	?
Транспортні засоби	1 800	?	2 000	?	?	?
Інструменти, інвентар	550	?	450	?	?	?
Бібліотечний фонд	890	?	1 500	?	?	?
Разом	?	100	?	100	?	?

Завдання 4.3.4. Дайте оцінку професорсько-викладацького складу ЗВО. Вихідні дані наведено в табл. 4.11.

Таблиця 4.11

Оцінка професорсько-викладацького складу у ЗВО

Рік	Кількість викладачів	Із них				викладачів пенсійного віку, %		
		докторів, професорів	%	кандидатів, доцентів	%	докторів, професорів	кандидатів, доцентів	без ступеня
2019	450	40	?	252	?	52,0	26,5	10,0
2020	525	45	?	285	?	53,0	30,0	12,5
Ланцюгові темпи зростання, %	?	?	?	?	?	?	?	?

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 4.3.3, 4.3.4.

Методичні рекомендації до виконання практичних занять

Завдання 4.3.1. Річний фонд заробітної плати як педагогічного, так і непедагогічного персоналу визначається як добуток середньорічної кількості персоналу (педагогічного або непедагогічного) та середньорічної заробітної плати одного працівника. Для аналізу застосовують інтегральний метод.

Завдання 4.3.2. До показників ефективності використання основних засобів закладу вищої освіти належать: вартість основних засобів у розрахунку на 1 кв. м навчальної площі, навчальна площа на одного викладача, вартість основних засобів у розрахунку на одного студента, вартість основних засобів на одного викладача.

Завдання 4.3.3. Аналіз структури і руху основних засобів охоплює визначення питомої ваги кожної з груп основних засобів у загальній їхній сумі, абсолютного відхилення і відхилення в структурі за групами основних засобів.

Завдання 4.3.4. Ланцюгові темпи зростання визначаються як відношення показників звітного періоду до попереднього.

Практичне заняття 9

Мета: набуття навичок аналізу функціональної діяльності бюджетних установ.

4.4. Аналіз виконання річного плану обсягу діяльності закладів вищої освіти, дошкільних та середніх загальноосвітніх закладів.

Завдання 4.4.1. Визначте середньорічну кількість студентів, коефіцієнт обороту з прийому та випуску, якщо кількість студентів на початок року склала 1 200 осіб, а на кінець року – 1 000 осіб. 1 вересня прийнято 200 студентів, а 30 червня відраховано 195 студентів, які отримали дипломи.

Завдання 4.4.2. Здійсніть аналіз обсягів функціональної діяльності дитячих дошкільних закладів. За результатами аналізу заповніть табл. 4.12.

**Загальна оцінка функціональної діяльності
дитячих дошкільних закладів**

Показники	За планом	Фактично	Відхилення	
			абсолютні	відносні, %
1. Середньорічна кількість місць у дошкільному закладі	300	300	?	?
2. Середньооблікова кількість дітей, осіб	300	324	?	?
3. Кількість днів відвідувань дітьми дитячого закладу, дитино-дні	77 400	74 620	?	?
4. Середньорічна кількість груп у дошкільному закладі, од.	12	12	?	?
5. Середня наповнюваність груп, осіб	25	27	?	?
6. Рівень укомплектованості закладу, %	?	?	?	?
7. Середньорічна кількість днів відвідування закладу однією дитиною, дні	?	?	?	?
8. Середня зайнятість одного місця впродовж року, дні	?	?	?	?

Завдання 4.4.3. Здійсніть факторний аналіз річного обсягу навантаження вчителів. За результатами аналізу зробіть висновки. Для аналізу використайте інтегральний метод. Вихідні дані наведено в табл. 4.13.

Таблиця 4.13

**Вихідні дані для факторного аналізу
річного обсягу навантаження вчителів**

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Річний обсяг навантаження вчителів, год	?	?
Середньооблікова чисельність вчителів, осіб	70	70
Річне навантаження на одного вчителя, год	1 051	1 080

Завдання 4.4.4. Здійсніть факторний аналіз обсягу функціональної діяльності дошкільного закладу. Для аналізу використайте будь-який прийом елімінування. За результатами аналізу зробіть висновки про можливість

виявлення та реалізації резервів збільшення обсягів функціональної діяльності. Вихідні дані наведено в табл. 4.14.

Таблиця 4.14

**Вихідні дані для факторного аналізу
обсягів функціональної діяльності дошкільного закладу**

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг функціональної діяльності (кількість годин відвідування дітьми закладу), дитино-годин	?	?
Середньооблікова чисельність дітей, осіб	240	245
Середньорічна кількість днів відвідування закладу однією дитиною	260	255
Середня кількість годин, відпрацьованих закладом упродовж дня	9	10

Завдання 4.4.5. Здійсніть аналіз виконання річного плану обсягу діяльності середніх загальноосвітніх закладів за даними табл. 4.15.

Таблиця 4.15

**Аналіз виконання річного плану
обсягу діяльності середніх загальноосвітніх закладів
(складено на основі опрацювання джерела [14])**

Показники	За планом	Фактично	Відхилення	
			абсолютні	відносні, %
1. Середньорічна кількість учнів, осіб	1 000	1 092	?	?
2. Кількість класів у школі	40	42	?	?
3. Середня кількість учнів у класі	?	?	?	?
4. Річне навчальне навантаження вчителів, год	73 570	75 600	?	?
5. Середньооблікова чисельність вчителів, осіб	70	70	?	?
6. Навчальне навантаження на одного вчителя, год	?	?	?	?

4.5. Аналіз виконання плану обсягу функціональної діяльності лікарень.

Завдання 4.5.1. Здійсніть факторний аналіз кількості відпрацьованих ліжко-днів. За результатами аналізу зробіть висновки. Для аналізу використайте прийом абсолютних різниць. Вихідні дані наведено в табл. 4.16.

Таблиця 4.16

Вихідні дані для факторного аналізу кількості відпрацьованих ліжко-днів

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Кількість відпрацьованих ліжко-днів	?	?
Середньорічна кількість ліжок	70	75
Середня кількість днів використання 1 ліжка	310	305

Завдання 4.5.2. Здійсніть аналіз виконання річного плану обсягу функціональної діяльності лікарні за даними табл. 4.17, що складена на основі джерела [14]. Зробіть висновки.

Таблиця 4.17

Виконання плану обсягу функціональної діяльності лікарні

Показники	За планом	Фактично	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
1. Середньорічна кількість лікарняних ліжок	500	550	?	?
2. Середня кількість днів використання одного ліжка	340	330	?	?
3. Кількість ліжко-днів, відпрацьованих лікарнею	?	?	?	?
4. Кількість хворих, що пройшли лікування, осіб	12 000	11 700	?	?
5. Середній термін перебування хворого в лікарні	?	?	?	?

Завдання 4.5.3. Здійсніть аналіз показників якості госпіталізації за даними табл. 4.18. Зробіть висновки щодо динаміки показників.

Таблиця 4.18

Вихідні дані для аналізу якості госпіталізації, осіб

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Кількість хворих, що потребували госпіталізації	250	300
Кількість хворих, що відмовилися від госпіталізації	45	50
Кількість хворих, що пройшли госпіталізацію	205	250
Кількість хворих, що пройшли повторну госпіталізацію	25	45
Кількість хворих, які виписалися з лікарні без покращення стану	19	31
Кількість померлих хворих	13	10

Практичні завдання для самодіагностики: завдання 4.4.1, 4.5.3.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 4.4.1. Середньорічна кількість студентів визначається як середнє арифметичне між кількістю студентів на початок і кінець року. Коефіцієнт обороту з прийому (випуску) визначається як відношення кількості прийнятих (випущених) студентів до середньорічної кількості.

Завдання 4.4.2. Для оцінювання обсягів функціональної діяльності дитячих дошкільних закладів використовують такі показники, як:

середня наповнюваність груп як відношення середньорічної кількості місць у дошкільному закладі до середньорічної кількості груп у дошкільному закладі;

рівень укомплектованості закладу (відношення середньооблікової кількості дітей до середньорічної кількості місць у дошкільному закладі);

середньорічна кількість днів відвідування закладу однією дитиною як відношення кількості днів відвідувань дітьми дитячого закладу до середньооблікової кількості дітей;

середня зайнятість одного місця впродовж року як відношення кількості днів відвідувань дітьми дитячого закладу до середньорічної кількості місць у дошкільному закладі.

Завдання 4.4.3. Факторна модель аналізу обсягу річного навантаження вчителів загальноосвітніх закладів має вигляд:

$$PH = K \times HB, \quad (4.8)$$

де PH – річний обсяг навантаження вчителів, год;

K – середньооблікова чисельність вчителів;

HB – річне навантаження на одного вчителя, год.

Завдання 4.4.4. Трифакторну мультиплікативну модель обсягу функціональної діяльності дитячого дошкільного закладу наведено у формулі (4.9):

$$O = ЧД \times ДВ \times Г, \quad (4.9)$$

де ЧД – середньооблікова чисельність дітей;

ДВ – середньорічна кількість днів відвідування закладу дитиною;

Г – середня кількість годин, відпрацьованих закладом упродовж дня.

Завдання 4.4.5. Середня кількість учнів у класі визначається як відношення середньорічної кількості учнів до кількості класів у школі. Навчальне навантаження на одного вчителя визначається як відношення річного навчального навантаження вчителів до середньооблікової чи вчителів.

Завдання 4.5.1. Двофакторна мультиплікативна модель аналізу кількості відпрацьованих ліжко-днів – це добуток кількості ліжко-місць та кількості днів, протягом яких використовувалося ліжко.

Завдання 4.5.2. Кількість ліжко-днів, відпрацьованих лікарнею, визначається як добуток середньорічної кількості лікарняних ліжок та середньої кількості днів використання одного ліжка. Середній термін перебування хворого в лікарні визначається як відношення кількості ліжко-днів, відпрацьованих лікарнею, до кількості хворих, що пройшли лікування.

Завдання 4.5.3. Аналіз якості госпіталізації здійснюється за такими показниками: питома вага хворих, що відмовилися від госпіталізації; питома вага хворих, які пройшли повторну госпіталізацію з однаковим діагнозом; питома вага померлих хворих.

Тема 5. Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств

Семінарське заняття 4

Мета: вивчення теоретичних основ, інформаційного та методичного забезпечення аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.

5.1. Особливості сільськогосподарського виробництва.

5.2. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.

5.3. Особливості аналізу фінансового стану господарств.

Практичне заняття 10

Мета: формування вмінь та навичок аналізу валової продукції сільськогосподарських підприємств.

5.4. Факторний аналіз валового збору продукції рослинництва та узагальнення резервів зростання виробництва продукції рослинництва.

Завдання 5.4.1. Визначте базисні та ланцюгові темпи зростання виробництва кормових буряків. Вихідні дані наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Вихідні дані для аналізу динаміки виробництва кормових буряків

Роки	Виробництво цукрових буряків, тис. т	Темпи зростання, %	
		базисні	ланцюгові
2012 – 2013	55 500	?	?
2013 – 2014	50 050	?	?
2014 – 2015	45 100	?	?
2015 – 2016	48 900	?	?
2016 – 2017	53 700	?	?
2017 – 2018	56 200	?	?
2018 – 2019	58 100	?	?
2019 – 2020	58 600	?	?

Завдання 5.4.2. Здійсніть факторний аналіз валового збору окремої культури рослинництва (озимої пшениці). Аналіз проведіть із використанням прийому абсолютних різниць. Вихідні дані наведено в табл. 5.2.

Таблиця 5.2

**Вихідні дані для аналізу
валового збору культури (озимої пшениці)**

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Розмір посівної площі культури, га	1 200	1 100	?	?
Площа, з якої зібрано врожай, га	1 200	1 050	?	?
Урожайність, ц/га	28	30	?	?
Валовий збір культури, ц	33 600	31 500	?	?

Завдання 5.4.3. Здійсніть факторний аналіз валового збору окремої культури рослинництва (озимої пшениці), визначивши вплив на нього таких факторів, як площа, з якої зібрано урожай, та урожайність культури з гектара. Аналіз проведіть з використанням прийому абсолютних різниць. Вихідні дані наведено в табл. 5.3. Зробіть висновки.

Таблиця 5.3

**Вихідні дані для аналізу
валового збору культури (озимої пшениці)**

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Розмір посівної площі культури, га	900	1 000	?	?
Площа, з якої не зібрано врожай, га	200	150	?	?
Урожайність, ц/га	38	40	?	?
Валовий збір культури, ц	?	?	?	?

Завдання 5.4.4. Здійсніть оцінювання виконання плану внесення мінеральних добрив. Зробіть висновки. Вихідні дані для аналізу наведено в табл. 5.4.

Аналіз виконання плану внесення мінеральних добрив

Показники	Минулий рік	Звітний рік		Абсолютне відхилення від	
		план	факт	плану	минулого року
Внесено органічних добрив, т	50 500	60 000	55 000	?	?
Внесено мінеральних добрив, т	8 000	9 000	10 500	?	?
у тому числі:					
азотних	3 500	3 600	4 000	?	?
фосфорних	1 500	2 000	2 500	?	?
калійних	3 000	3 400	4 000	?	?
Мінеральні добрива в розрахунку на 1 га за культурами, кг	?	?	?	?	?
у тому числі:					
зернові культури	275	280	300	?	?
картопля	250	250	260	?	?
кормові культури	150	200	210	?	?

5.5. Факторний аналіз виходу продукції тваринництва та узагальнення резервів його зростання.

Завдання 5.5.1. Здійсніть аналіз обігу череди великої рогатої худоби за даними табл. 5.5. Зробіть висновки про зміни фактичних залишків череди великої рогатої худоби порівняно з планом.

Аналіз обігу череди великої рогатої худоби, голів

Шляхи прибуття та вибуття тварин	Усього		
	план	факт	абсолютне відхилення (+ -)
Залишок на початок року	30 000	35 000	?
Приплід	15 000	15 100	?
Придбання худоби	2 000	–	?
Надійшло з молодших груп	6 000	6 100	?
Переведення в інші групи	5 200	5 300	?
Реалізація державі	10 010	9 800	?
Забій у господарстві	80	130	?
Падіж	–	100	?
Залишок на кінець року	?	?	?

Завдання 5.5.2. Здійсніть аналіз виконання плану випуску сільськогосподарської продукції. Зробіть висновки щодо значення показників. На основі розрахунку відносних та абсолютних відхилень показників проаналізуйте їх динаміку. Вихідні дані для розрахунків наведено в табл. 5.6.

Таблиця 5.6

Аналіз виконання плану випуску сільськогосподарської продукції

Показники	План, тис. грн	Факт, тис. грн	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	відносне, %
Валова продукція рослинництва	15 000	15 200	?	?
Валова продукція тваринництва	17 000	16 700	?	?
Загальний обсяг валової продукції господарства	32 000	31 900	?	?

Завдання 5.5.3. Здійсніть оперативний аналіз випуску продукції тваринництва (приросту живої маси телят). Вихідні дані наведено в табл. 5.7. За результатами аналізу зробіть висновки.

Таблиця 5.7

Оперативний аналіз виконання плану приросту живої маси телят

Показники	У господарстві			У фермі № 1		
	план	факт	відхилення	план	факт	відхилення
Середньомісячне поголів'я, голів	2 000	2 100	?	500	510	?
Загальний приріст ваги за місяць, кг	20 000	23 100	?	5 000	5 355	?
Середньомісячний приріст ваги однієї голови, кг	10	11	?	10	10,5	?

Завдання 5.5.4. Оцініть рівень забезпеченості господарства кормами. Зробіть висновки про значення та динаміку показників. Вихідні дані наведено в табл. 5.8.

Аналіз забезпеченості господарства окремими видами кормів

Види кормів	Планова потреба, ц	Фактично заготовлено, ц
Ячмінь	6 000	4 500
Овес	2 500	2 500
Бобові культури	5 500	5 600
Комбікорм	4 000	5 000
Силос	12 000	13 200
Кормовий буряк	6 500	7 000
Сінаж	10 200	8 500
Сіно	10 000	9 500
Солома	5 000	4 500
Усього кормів	61 700	60 300
Вміст речовин на одну кормо- одиницю:		
протеїн, г	105	85
кальцій, мг	70	60
фосфор, мг	45	38
каротин, мг	45	40

Завдання 5.5.5. Здійсніть факторний аналіз виходу молочної продукції. Знайдіть резерви збільшення надоїв молока. Вихідні дані наведено в табл. 5.9.

Таблиця 5.9

Вихідні дані для факторного аналізу виходу молочної продукції

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Поголів'я корів, голів	1 200	1 300
Середньорічна кількість днів отримання надоїв від однієї корови	300	290
Середньоденна продуктивність однієї корови (середньоденний надій молока від корови), л	12	15
Вихід молочної продукції, ц	?	?

Практичні завдання для самостійного виконання: завдання 5.4.3, 5.4.4, 5.5.4.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 5.4.1. Базисні темпи зростання будь-якого показника визначаються як співвідношення його значення у звітному періоді до базисного, а ланцюгові – як відношення значення показника у звітному періоді до попереднього.

Завдання 5.4.2. Модель валового збору окремої культури рослинництва становить добуток розміру посівної площі та урожайності культури з 1 га посівів.

Завдання 5.4.3. Валовий збір культури слід подати у вигляді такої факторної моделі за формулою (5.1):

$$BЗ = (S_{п} - S_{з}) \times Y, \quad (5.1)$$

де BЗ – валовий збір окремої культури;

$S_{п}$ – розмір посівної площі культури;

$S_{з}$ – розмір площі, на якій посіви культури загинули;

Y – урожайність культури.

Завдання 5.4.4. Слід порівняти абсолютні відхилення за фактичними показниками внесення добрив порівняно з планом і минулим періодом.

Завдання 5.5.1. Виходячи з балансу поголів'я, залишок на кінець року визначається як сума залишку поголів'я на початок року, приплоду, придбання худоби, надходження з молодших груп за мінусом переведення в інші групи, реалізації в господарстві та державі, падежу.

Завдання 5.5.2. Відносні відхилення за показниками визначають як відношення абсолютного відхилення до планового значення показників. Таблиця для аналізу може бути складена і в іншій формі [33].

Завдання 5.5.3. У розрахунковій таблиці відхилення визначаються як абсолютні, тобто як різниця між фактичними і плановими значеннями.

Завдання 5.5.4. Рівень забезпеченості господарства окремими кормами визначається як відношення фактичної їхньої наявності до планового рівня.

Завдання 5.5.5. Вихід молочної продукції можна поставити в залежність від поголів'я корів (П), середньорічної кількості днів отримання надоїв від однієї корови (Д) та середньоденних надоїв молока від однієї корови (ПРД).

Практичне заняття 11

Мета: формування вмій та навичок аналізу ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств та ефективності його використання.

5.6. Аналіз розміру і структури та використання земельного фонду.

Завдання 5.6.1. Здійсніть аналіз використання сільськогосподарських земель. Результати поясніть. Вихідні дані для аналізу наведено в табл. 5.10.

Таблиця 5.10

Аналіз використання сільськогосподарських земель

Склад земельного фонду	Минулий рік		Звітний рік		Відхилення	
	площа, га	питома вага, %	площа, га	питома вага, %	га	%
1. Загальна земельна площа	?	100	?	100	?	?
у тому числі сільськогосподарські угіддя	?	?	?	?	?	?
Із них:						
1.1. Рілля	25 300	?	28 700	?	?	?
1.2. Сіножаті	780	?	890	?	?	?
1.3. Пасовища	580	?	580	?	?	?
1.4. Сади	450	?	450	?	?	?
2. Ліси і чагарники	600	?	740	?	?	?
3. Ставки	190	?	190	?	?	?
4. Інші угіддя, що не використовуються	1 300	?	1 320	?	?	?
5. Присадибні ділянки	1 780	?	1 820	?	?	?

Завдання 5.6.2. Визначте узагальнювальні показники ефективності використання земельного фонду, проаналізуйте їхню динаміку. Вихідні дані в минулому періоді: площа зіставних сільськогосподарських угідь склала 1 200 га, вихід кормових одиниць – 37 500 ц, чистий прибуток – 525 тис. грн, а вихід валової продукції – 912, 5 тис. грн. У звітному періоді ці показники склали, відповідно, 1 350 га, 40 500 ц, 710 тис. грн, 1 010 тис. грн.

5.7. Аналіз ефективності використання основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Завдання 5.7.1. Визначте планові та фактичні значення узагальнювальних показників забезпечення сільськогосподарського підприємства основними фондами та вплив на них зміни факторів методом ланцюгових підстановок. Вихідні дані наведено в табл. 5.11.

Таблиця 5.11

Вихідні дані для аналізу ефективності використання основних засобів

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
1. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	105 200	10 010	?
2. Площа сільськогосподарських угідь, га	205 000	203 000	?
3. Середньорічна чисельність робітників, осіб	150	152	?
4. Енергетична потужність підприємства	18 000	19 200	?

Завдання 5.7.2. Визначте показники екстенсивного та інтенсивного навантаження тракторів, якщо кількість відпрацьованих днів тракторами склала 3 800, кількість машино-днів перебування в господарстві – 5 000; кількість відпрацьованих змін – 380, кількість відпрацьованих днів – 190. Корисний час праці – 3 500 год, час перебування в наряді – 3 800 год, обсяг виконаних робіт – 600 тис. грн. За результатами аналізу зробіть висновки щодо рівня та динаміки розрахованих показників.

Завдання 5.7.3. Визначте показники інтенсивного завантаження тракторного парку і проаналізуйте їхню динаміку, якщо річний обсяг тракторних робіт за планом – 1 000 га, а за фактом – 900 га, кількість тракторів склала і за планом, і за фактом – 5, кількість відпрацьованих тракторами днів – 150 за планом, 165 – за фактом; тривалість зміни роботи одного трактора за планом – 12, а за фактом – 13 годин. За результатами аналізу зробіть висновки.

Завдання 5.7.4. Здійсніть факторний аналіз обсягу тракторних робіт. Зробіть висновки про резерви збільшення їхнього обсягу. Вихідні дані наведено в табл. 5.12.

Вихідні дані для факторного аналізу обсягу тракторних робіт

Показники	Минулий рік	Звітний рік
1. Середньорічна кількість тракторів, шт.	5	6
2. Кількість відпрацьованих трактором днів за рік	150	165
3. Коефіцієнт змінності	0,78	0,77
4. Середня тривалість зміни, год	12	11
5. Середньогодинний виробіток трактора, га	0,8832	0,8706
6. Обсяг тракторних робіт, га	?	?

5.8. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.

Завдання 5.8.1. Визначте показники продуктивності праці підприємства, проаналізуйте вплив факторів на рівень середньорічного виробітку одного працівника. Зробіть висновки. Вихідні дані наведено в табл. 5.13.

Таблиця 5.13

Вихідні дані для факторного аналізу продуктивності праці сільськогосподарського підприємства

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Середньооблікова чисельність персоналу	315	310	?
у тому числі сільськогосподарських робітників, осіб	245	240	?
Питома вага сільськогосподарських робітників у загальній чисельності персоналу, %	?	?	?
Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником	230	222	?
Середня тривалість робочого дня, год	8	7,5	?
Відпрацьовано одним робітником за рік, год	?	?	?
Обсяг виробництва продукції, тис. грн	42 000	51 900	?
Середньорічний виробіток одного працівника, зайнятого в сільськогосподарському виробництві	?	?	?
Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн	?	?	?
Середньоденний виробіток одного робітника, тис. грн	?	?	?
Середньогодинний виробіток робітника, тис. грн	?	?	?

Завдання 5.8.2. Визначте із застосуванням методу ланцюгових підставок вплив на зміну фонду оплати праці факторів, наведених у табл. 5.14. Зробіть висновки за результатами аналізу.

Таблиця 5.14

Вихідні дані для факторного аналізу фонду оплати праці

Показники	План	Факт	Абсолютне відхилення
Середньорічна чисельність робітників, осіб	200	200	?
Кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік, днів	300	290	?
Середня тривалість робочого дня, год	8,0	7,8	?
Середньогодинна зарплата одного робітника, грн	15,0	16,2	?
Річний фонд оплати праці, грн	?	?	?

Завдання 5.8.3. Визначте та проаналізуйте динаміку показників ефективності витрат на оплату праці сільськогосподарського підприємства. Вихідні дані наведено в табл. 5.15.

Таблиця 5.15

Вихідні дані для аналізу показників ефективності витрат на оплату праці

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Валова продукція підприємства, тис. грн	1 200	1 400
Витрати на оплату праці, тис. грн	250	267
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	925	825
Валовий прибуток, тис. грн	100	92
Чистий прибуток, тис. грн	45	32

Практичні завдання для самодіагностики: завдання 5.7.3, 5.7.4, 5.8.3.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 5.6.1. Аналіз використання сільськогосподарських земель становить аналіз структури і динаміки земельного фонду.

Завдання 5.6.2. Узагальнювальні показники ефективності використання земельного фонду: вихід кормових одиниць на 100 га сільськогосподарських угідь; вихід валової продукції на 100 га зів'язаних сільськогосподарських угідь; чистий прибуток у розрахунку на 100 га зів'язаних земельних угідь.

Завдання 5.7.1. Узагальнювальні показники забезпечення сільськогосподарського підприємства основними фондами: 1) фондозабезпеченість (співвідношення середньорічної вартості основних засобів до площі сільськогосподарських угідь); енергозабезпеченість (відношення енергетичної потужності підприємства до площі сільськогосподарських угідь); фондоозброєність (відношення середньорічної вартості основних засобів до середньооблікової чисельності робітників).

Завдання 5.7.2. До показників екстенсивного завантаження тракторів належать: коефіцієнт використання тракторів у праці, коефіцієнт змінності та коефіцієнт використання робочого часу. Показником інтенсивного завантаження тракторів є виробіток тракторів.

Завдання 5.7.3. Показники інтенсивного завантаження тракторного парку: середньорічний виробіток трактора (співвідношення обсягу виконаних робіт до кількості тракторів); середньоденний виробіток трактора (відношення обсягу виконаних робіт до кількості тракторів та кількості відпрацьованих ними днів); середньогодинний виробіток (відношення обсягу виконаних робіт до добутку кількості тракторів, кількості відпрацьованих ними днів та тривалості зміни роботи трактора).

Завдання 5.7.4. Обсяг тракторних робіт визначається як добуток перших п'яти показників (див. табл. 5.12).

Завдання 5.8.1. Середньорічна продуктивність праці одного працівника визначається як добуток питомої ваги робітників у середньообліковій чисельності персоналу, кількості днів, відпрацьованих робітником, тривалості робочого дня та середньогодинної продуктивності праці одного робітника.

Завдання 5.8.2. Фонд оплати праці можна визначити як добуток середньорічної чисельності робітників, кількості днів, відпрацьованих одним

робітником, середньої тривалості робочого дня та середньогодинної заробітної плати одного робітника.

Завдання 5.8.3. Показники ефективності витрат на оплату праці: 1) виробництво валової продукції на 1 грн витрат на оплату праці; 2) чиста виручка на 1 грн витрат на оплату праці; 3) сума валового прибутку на 1 грн витрат на оплату праці; 4) сума чистого прибутку на 1 грн витрат на оплату праці.

Практичне заняття 12

Мета: формування вмінь та навичок аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

5.9. Аналіз собівартості сільськогосподарської продукції.

Завдання 5.9.1. Здійсніть аналіз структури і динаміки операційних витрат сільськогосподарського підприємства за даними табл. 5.16. Зробіть висновки.

Таблиця 5.16

Структура і динаміка операційних витрат за елементами

Елементи витрат	Минулий рік		Звітний рік		Відхилення	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі, тис. грн	у струк- турі, %
1. Матеріальні витрати, у тому числі:	13 817,3	?	19 242,9	?	?	?
насіння	1 700,3	?	2 500,1	?	?	?
корми	5 700,5	?	7 300,3	?	?	?
добрива	2 450,2	?	3 560,1	?	?	?
електроенергія	900,1	?	1 500,5	?	?	?
нафтопродукти	1 820,2	?	2 781,1	?	?	?
запчастини	1 246,0	?	1 600,8	?	?	?
2. Витрати на оплату праці	955,8	?	1 468,5	?	?	?
3. Відрахування на со- ціальні заходи	39,9	?	108,1	?	?	?
4. Амортизація	548,3	?	663,1	?	?	?
5. Інші операційні витрати	1 662,8	?	1 516,1	?	?	?
Разом	17 024,1	?	22 998,9	?	?	?

Завдання 5.9.2. Визначте витрати на 1 грн валової продукції, якщо сільськогосподарське підприємство займається виробництвом м'яса: 1) яловичини (обсяг виробництва – 10 тис. т, собівартість 1 т – 70,0 тис. грн, ціна 1 т продукції – 100,0 тис. грн); 2) свинини (обсяг виробництва – 15 тис. т, собівартість 1 т – 60,0 тис. грн, ціна 1 т продукції – 90,0 тис. грн); 3) курятини (обсяг виробництва – 20 тис. т, собівартість 1 т – 25,0 тис. грн, ціна 1 т продукції – 50,0 тис. грн).

Завдання 5.9.3. Здійсніть факторний аналіз витрат на 1 грн валової продукції підприємства за даними табл. 5.17. Зробіть висновки.

Таблиця 5.17

Вихідні дані для факторного аналізу витрат на 1 грн валової продукції сільськогосподарського підприємства

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Валова продукція підприємства, тис. грн	1 200	1 400
Виробничі витрати підприємства, тис. грн	750	767
Витрати на 1 грн валової продукції	?	?

5.10. Аналіз показників рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Завдання 5.10.1. За даними табл. 5.18 проаналізуйте динаміку показників рентабельності виробництва 1 т продукції та рентабельності реалізації 1 т продукції.

Таблиця 5.18

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності виробництва й реалізації сільськогосподарської продукції, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Ціна реалізації 1 т продукції	20,0	25,0
Собівартість 1 т продукції	12,0	18,0

Завдання 5.10.2. Визначте та проаналізуйте динаміку показників рентабельності капіталу сільськогосподарського підприємства, якщо в минулому періоді: сума прибутку до оподаткування склала 105,0 тис. грн, сума чистого прибутку – 95 тис. грн, валового прибутку – 145 тис. грн,

середньорічна сума капіталу – 1 750 тис. грн, середньорічна сума власного капіталу – 980,0 тис. грн, сума чистої виручки від реалізації продукції – 920 тис. грн. У звітному періоді ці показники склали, відповідно: 93 тис. грн; 75 тис. грн; 110 тис. грн; 1 820,0 тис. грн; 1 100,0 тис. грн; 725 тис. грн.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Завдання 5.9.1. Слід визначити питому вагу витрат на насіння, корми, добрива, електроенергію, нафтопродукти і запчастини в загальній сумі витрат.

Завдання 5.9.2. Витрати на 1 грн валової продукції визначаються:

$$B = \frac{\sum \text{КПР}_i \times C1_i}{\sum \text{КПР}_i \times Ц1_i}, \quad (5.2)$$

де КПР – кількість виробленої продукції (шт., т, кг, л);

C1 – собівартість одиниці продукції;

Ц1 – ціна одиниці продукції.

Завдання 5.9.3. Показник витрат на 1 грн валової продукції визначається як відношення виробничих витрат до валової продукції.

Завдання 5.10.1. До показників рентабельності капіталу належать: 1) коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу (відношення прибутку до оподаткування до середньорічної суми капіталу); 2) коефіцієнт чистої рентабельності власного капіталу (відношення чистого прибутку до середньорічної суми власного капіталу); 3) коефіцієнт валової рентабельності продажів (відношення валового прибутку до чистої виручки від реалізації продукції).

Завдання 5.10.2. Коефіцієнт рентабельності виробництва 1 т продукції:

$$P_v = (Ц - C_v) / C_v, \quad (5.3)$$

коефіцієнт рентабельності реалізації 1 т продукції:

$$P_p = (Ц - C_v) / Ц, \quad (5.4)$$

де Ц – ціна 1 т сільськогосподарської продукції;

C_v – собівартість 1 т сільськогосподарської продукції.

Рекомендована література

1. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / Є. В. Мних, А. Д. Бутко, О. Ю. Большакова та ін. – Київ : КНТЕУ, 2005. – 232 с.
2. Аналіз ринку банківських послуг : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Б. Захожай, С. С. Герасименко, Н. А. Головач та ін. – Київ : МАУП, 2006. – 188 с.
3. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В. І. Андрійчук. – Київ : КНЕУ, 2005. – 292 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Аналіз діяльності комерційного банку / Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович. – Житомир : ПП "Рута", 2001. – 384 с.
5. Долінський Л. Б. Фінансові обчислення та аналіз цінних паперів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Б. Долінський. – Київ : Майстер-клас, 2005. – 192 с.
6. Економічний аналіз : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності "Облік і аудит" / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП "Рута", 2003. – 680 с.
7. Ефективність управління банком : матеріали науково-практичного семінару / за ред. проф. В. П. Матвієнка. – Київ : Наукова думка, 2003. – 416 с.
8. Загвойська Л. Д. Економічний аналіз інвестиційних проектів : навч. посіб. / Л. Д. Загвойська, Т. Є. Маселко, М. М. Якуба. – Львів : Афіша, 2006. – 316 с.
9. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. / В. М. Івахненко. – 5-е вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2002. – 190 с.
10. Калина А. В. Рынок ценных бумаг (теория и практика) : учеб. пособ. / А. В. Калина, В. В. Корнеев, А. А. Кошечев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : МАУП, 1999. – 256 с.
11. Ковальов О. П. Стратегічне управління кредитними ризиками / О. П. Ковальов // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 5. – С. 21–31.
12. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз комерційних банків і підприємств / М. Р. Ковбасюк. – Київ : Скарби, 2001. – 334 с.
13. Маркарьян Э. А. Управленческий анализ в отраслях : учеб. пособ. для студ. экон. спец. вузов, аспирантов, преподавателей и практ. работников / Э. А. Маркарьян, С. Э. Маркарьян, Г. П. Герасименко. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : ИКЦ "МарТ", 2007. – 314 с.

14. Назарова К. О. Аналіз діяльності бюджетних установ : навч. посіб. / К. О. Назарова, Т. А. Кумченко. – Київ : КНТЕУ, 2006. – 210 с.
15. Назарова С. В. Моделювання фінансово-економічного стану комерційного банку при формуванні антикризової стратегії його діяльності / С. В. Назарова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 4. – С. 107–111.
16. Отенко И. П. Анализ деятельности коммерческих банков / И. П. Отенко. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2001. – 156 с.
17. Отенко І. П. Особливості економічного аналізу в галузях народного господарства / І. П. Отенко, Т. О. Колодізева, В. В. Іванієнко. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. – 196 с.
18. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. М. Парасій-Вергуненко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 348 с.
19. Потоцкая Е. Г. Основные направления комплексного анализа деятельности / Е. Г. Потоцкая // Бухгалтерия и банки. – 2001. – № 7. – С. 9–17.
20. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / Л. О. Примостка. – Київ : КНЕУ, 1999. – 280 с.
21. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі / Л. О. Примостка. – Київ : КНЕУ, 2002. – 316 с.
22. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 1, Т. 1. – С. 1.
23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – С. 71.
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо форми створення банків та розміру статутного капіталу : Закон України № 133-V від 14.09.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 43. – С. 1447.
25. Про державний бюджет України на 2013 рік : Закон України № 5515-VI від 06.12.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 5, 6. – С. 198.
26. Про іпотеку : Закон України № 898-IV від 05.06.2003 р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 28. – С. 56.
27. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 24. – С. 2.

28. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена Постановою НБУ від 28.08.2001 р. № 368 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – С. 83.

29. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 32. – С. 82.

30. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31 – С. 1126.

31. Роуз П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз ; пер. с англ. – Москва : Дело ЛТД, 1995. – 768 с.

32. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК : учеб. пособ. / Г. В. Савицкая. – 6-е изд. – Минск : Новое Знание, 2006. – 652 с.

33. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2005. – 662 с.

34. Теплова Т. В. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями / Т. В. Теплова. – Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2000. – 504 с.

35. Тиркало Р. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг : навч. посіб. / Р. І. Тиркало, З. І. Щибиволок. – Київ : Слобожанщина, 1999. – 326 с.

36. Устенко О. Л. Теория экономического риска : монография / О. Л. Устенко. – Киев : Изд. МАУП, 1997. – 164 с.

37. Хотинская Г. И. Анализ хозяйственной деятельности предприятия (на примере предприятия сферы услуг) : учеб. пособ. / Г. И. Хотинская, Т. В. Харитоновна. – Москва : Дело и сервис, 2007. – 240 с.

38. Царенко О. М. Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу : навч. посіб. / О. М. Царенко. – 2-ге вид., перероб. – Суми : Університетська книга, 2006. – 240 с.

39. Чернелевський Л. М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі : підручник / Л. М. Чернелевський. – Київ : Пектораль, 2003. – 312 с.

40. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / З. І. Щибиволок. – Київ : Знання, 2006. – 312 с.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Аналіз діяльності торгових підприємств та банків ...	5
Тема 1. Аналіз діяльності торгових підприємств.....	5
Тема 2. Аналіз діяльності банків	20
Змістовий модуль 2. Аналіз діяльності підприємств-емітентів цінних паперів, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств.....	42
Тема 3. Аналіз операцій із цінними паперами	42
Тема 4. Аналіз діяльності бюджетних установ	49
Тема 5. Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств.....	63
Рекомендована література.....	77

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АНАЛІЗ У ГАЛУЗЯХ ВИРОБНИЦТВА І ПОСЛУГ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
071 "Облік і оподаткування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Мішин** Олександр Юрійович
Мішина Світлана Володимирівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *Н. В. Грінченко*

План 2020 р. Поз. № 14 ЕВ. Обсяг 81 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*